

rood

#05

Belgie - Belgique
P.B.
1/9352
Afgiftekantoor Brussel 7

PRIJS: 1,50 EURO
JAARGANG 37 • SEPTEMBER 2004

WWW.SAP-POS.ORG

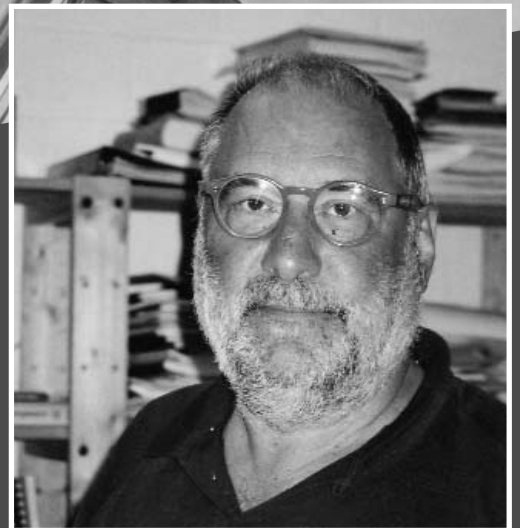
De wereld begrijpen om de wereld te veranderen

De 40 urenweek

Leven om te werken?

v.u. David Dessers, Plantinstraat 20, 1070 Brussel

Eric Corijn:
"Binnen een neoliberale
context kan je het Vlaams
Blok niet verslaan."

In Portugal speelden de vrouwen van het Links Blok een sleutelrol in de recente campagne voor het recht op abortus. Ze slaagden erin te wegen op de nationale politieke agenda en vooral het bewustzijn rond deze kwestie te veranderen. Rood had een interview met Adriana Lopera, militante van het Links Blok en animatrice van diens vrouwengroep 'Marias' (*Mulheres em Acção Radical por Ideais Anti-Sexistas*). DOOR CÉLINE CAUDRON EN ATAULFO RIERA

Portugal: succesvolle campagne voor het recht op abortus

■ In welke context is de campagne voor een referendum over het recht op abortus verlopen?

ADRIANA: In 1998 was er al een referendum over de legalisatie van abortus, vooral op aandringen van de socialistische partij. Op dat moment bestond het Links Blok nog niet, maar de PSR (de Portugese afdeling van de Vierde Internationale, nvdr) was wel actief rond de kwestie.

De rechterzijde voerde echter een sterke campagne tegen abortus en 'voor het menselijk leven'. Wij werden in het defensief gedrongen want het is moeilijk het recht om over je eigen lichaam te beschikken, te verdedigen tegenover een verdediging 'van het leven'. Nochtans zijn wij het die 'voor het leven' zijn, en tegen de oorlog en het militarisme van rechts! Uiteindelijk kwamen 30 % van de kiesgerechtigden opdagen en 51 % was ervoor abortus in de illegaliteit te houden. De socialisten legden zich hierbij neer.

Na deze nederlaag kende de feministische beweging een echte demoralisatie. Het Links Blok, dat vijf jaar geleden werd gevormd, lanceerde verleden jaar een nieuwe campagne. Om een referendum te eisen, moeten 75.000 handtekeningen voorgelegd worden aan het parlement. Samen met de PS, de jong-socialisten, vrouwenbewegingen en progressieve gelovigen engageerde het Blok zich volop voor die uitdaging.

■ En de communistische partij?

ADRIANA: Zij weigerde, omdat ze vindt dat niet een referendum moet beslis-

sen over fundamentele rechten, maar wel een wet van het parlement. In principe is daar iets voor te zeggen, maar in de Portugese context waarin rechts en extreem-rechts een meerderheid heeft, is dat illusoir natuurlijk, want niet te realiseren.

■ Hoe verliep de campagne concreet?

ADRIANA: Met de vrouwen van het Links Blok hebben we ons ten volle geëngageerd voor het verzamelen van handtekeningen. Met stylo en papier stonden we aan de ingang van de metro, van scholen, bedrijven, de markten, winkels. Het was wel een unitaire campagne, maar het waren eigenlijk alleen de vrouwen van het Blok en enkele honderden jonge onafhankelijke vrouwen die zich concreet hebben geëngageerd. Naar het einde toe poogde de PS via de media het succes van de campagne op haar naam te schrijven, maar de mensen wisten wel dat het vooral de militantes van het Links Blok waren die op straat stonden.

De reacties van het publiek waren heel positief. In Portugal wordt vaak abortus gepleegd, maar dan in verschrikkelijke clandestiene omstandigheden, ofwel in Spanje tegen hoge bedragen.

Onze campagne beklemtoonde deze keer niet het recht om over het eigen lichaam te beschikken. Dat is een correct standpunt, maar het overtuigt veel mensen niet. We hebben daarom vooral de klemtoon gelegd op de criminalisering van abortus. We vroegen: "ben je akkoord dat men vrouwen die abortus pleegt, in de gevangenis stopt?" We werden daarbij geholpen door de actualiteit, want

in november 2003 begon een proces tegen 9 vrouwen die abortus hadden gepleegd, en tegen alle dokters, verpleegsters, en zelfs de taxichauffeurs die hen daarbij hadden geholpen! Vijf minuten nadat ze het ziekenhuis verlieten, werden die vrouwen al opgepakt. Abortus plegen is sowieso al geen pretje, laat staan wanneer de politie je direct erna arresteert... We hebben onmiddellijk gemobiliseerd tegen dit proces. Uiteindelijk zijn ze allen vrijgesproken.

Begin januari, na amper 3 maanden campagne, overhandigden we 121.000 handtekeningen aan het parlement! De parlementaire rechterzijde blokkeerde echter de organisatie van het referendum. Als reactie trokken wij in de publieksruimte van het parlement een 'burka' aan, om het reactionair karakter van hun standpunt aan te klagen.

Ook al bereikte de campagne haar eigenlijke doel niet, het was toch een ongelooflijk succes. Duizenden vrouwen werden overtuigd, er was een echt debat, er waren acties op straat enzovoort. We blijven druk zetten op de regering. Die beloofde in 2006 toch een referendum te organiseren. Maar we zullen waakzaam toezien of ze die belofte zal houden.

Op dit moment kent de feministische beweging in Portugal een echte heropleving. Door onze politieke strategie tegen de criminalisering van abortus hebben we het bewustzijn kunnen veranderen. ■

rood maandblad voor socialistische democratie.

Uitgegeven door de Socialistische Arbeiderspartij (SAP), Belgische afdeling van de Vierde Internationale

Verantwoordelijke uitgever: D. Dessers.

Redactie: Ataulfo Riera, Matthias Lievens, Céline Caudron, Freddy De Pauw, David Dessers, Chris Den Hond, Isabelle Ponet, Michaël Duthu, George Dobbeleer, Olivier Bonfond, Marcel Solbreux, Frédéric Lehembre.

Werken mee aan dit nummer: Johny Lenaerts, Filip De Bodt en Didi De Paris

Redactie en administratie: Plantinstraat 20, 1070 Brussel, 02/523.40.23, rood@sap-pos.org, www.sap-pos.org.

Tarieven:

Prijs per nummer: 1,5 euro

Abonnementen: 15 euro per jaar (10 nummers), buitenland: 25 euro per jaar

Storten op rekening "Avanti" **001-4012225-90** met vermelding van "Rood"

Op 15 augustus vond er in Venezuela op initiatief van de oppositie een referendum plaats over de toekomst van president Hugo Chavez. Toen 's avonds duidelijk werd dat zestig procent van de bevolking tegen zijn afzetting had gestemd, sprak Chavez over 'een overwinning van het volk'. Met recht en reden. De agressieve oppositie die bestaat uit een bundeling van grootgrondbezitters, het patronaat en de machtige private media en die de volle steun krijgt van Washington, had er alles aan gedaan om Chavez via dit referendum uit te schakelen. Maar dankzij een enorme, volkse mobilisatie pakte het helemaal anders uit: in een land met traditioneel een hoog aantal thuisblijvers, kwam voor dit referendum tachtig procent van de stemgerechtigden opdagen.

Volgens een aantal media, die in het verleden niet ophielden om de lasterlijke leugens van de oppositie over Chavez en zijn "dictatoriaal" regime na te kwaken, heeft de Venezolaanse president deze overwinning enkel maar

gens doen denken aan wat er in Sandinistisch Nicaragua of het Cuba van net na de revolutie gebeurde. De gewelddadige reactie van de oligarchie tegen deze hervormingen (de staatsgreep van 2002, de patronale lock-outs van 2003) lokte een dynamiek uit van massale zelforganisatie ter verdediging van deze verworvenheden maar tegelijkertijd voor de uitbreiding en uitdieping ervan. In geen tijd steeg het politieke en sociale bewustzijn in het land naar hoogtes die we nergens anders aantreffen. Kunnen we in dat geval spreken van een reëel revolutionair proces? Volgens de definitie die Lenin gaf aan de 'revolutionaire crisis' wel: 'De basis wil niet langer bestuurd worden als voorheen terwijl de top niet langer kan besturen'. Het resultaat van het referendum toont dat eens te meer aan.

Wie voorbij de soms weinig duidelijke ideologie en de reële limieten en contradicties van de figuur Chavez kijkt, kan niet langer het emancipatorische en antikapitalistische potentieel van het proces ontkennen. De oligarchie en het

Wij zijn allemaal Venezolanen!

te danken aan de hoge olieprijs. Dat is nochtans maar een klein deeltje van de waarheid. Veel beslissender was het dat Chavez in tegenstelling tot al zijn voorgangers met de olieopbrengsten ambitieuze sociale programma's financiert. Bovendien kent het land sinds de verkiezing van Chavez in 1999 sociale mobilisaties zonder voorgaande.

Natuurlijk, de zogenaamde Bolivariaanse revolutie is geen socialistische revolutie. Maar ze breekt wel klaar en duidelijk met het neoliberalisme. Want, in tegenstelling tot de pijnlijke desillusie van een Lula in Brazilië, is Chavez een hervormer die ook echte sociale hervormingen doorvoert. Dat is niet niks in de huidige internationale krachtsverhoudingen. Die hervormingen hebben tot doel om de democratische rechten radicaal uit te breiden (gek genoeg is dit afzetbaarheidsreferendum daar een mooi voorbeeld van), om een veralgemeende participatieve democratie in te voeren, om een echte landhervorming door te voeren en om ambitieuze sociale programma's uit te voeren inzake onderwijs en gezondheidszorg -die overi-

imperialisme ontkennen het evenmin! De reden waarom ze koste wat kost en met soms hallucinante middelen Chavez ten val willen brengen heeft er alles mee te maken dat de Venezolaanse ervaring een voorbeeld wordt voor de werkende mensen in heel Latijns Amerika.

Ondanks deze enorme politieke nederlaag, kan de heersende klasse van Venezuela het land nog steeds enorme politieke en economische schade berokkenen. Veel van haar macht bleef immers intact. Daar situeert zich de belangrijkste limiet van het project Chavez. Hoewel het VS-imperialisme zich gezien de problemen in Irak niet onmiddellijk een nieuwe directe interventie kan veroorloven, laat het geen kans onbenut om de regering Chavez te destabiliseren en indien mogelijk mee te helpen omvergooien, desnoods met geweld. En daarom moeten alle progressieve krachten vandaag het proces dat aan de gang is in dat land steunen. Het vertegenwoordigt een immense hoop om die 'andere wereld die mogelijk is' ook eens te concretiseren.■

Rood. De wereld begrijpen om de wereld te veranderen.

Rood is een socialistisch maandblad dat wil bijdragen aan de opbouw van een antikapitalistisch politiek alternatief in België en Europa. Rood brengt verslag uit over de sociale strijd in België en elders. Rood wil ook een revolutionair-marxistische kijk bieden op de actualiteit. Rood opent haar kolommen voor iedereen die actief is in de beweging voor een andere wereld en wil met alle partners het debat aangaan over de noodzaak van een politiek alternatief voor de huidige linkerzijde. Het blad wil een kruispunt zijn waar linkse activisten elkaar tegen het lijf lopen. Zo wil Rood samen met anderen een politiek perspectief uittekenen voor de sociale bewegingen en de arbeidersbeweging.

Vijf jaar waren sp.a en Groen! samen met de VLD aan de macht in Vlaanderen. Aan het einde van de rit wist het Vlaams Blok haar score met 8,36 procent te doen stijgen. Een zware nederlaag voor de linkzijdige en de arbeidersbeweging in het algemeen en voor de twee regerende linkse partijen in het bijzonder. Hun beleid heeft het Vlaams Blok helemaal niet het gras voor de voeten gemaaid. Integendeel, het Vlaams Blok is voortaan de grootste politieke familie in het Vlaams Parlement, met maar liefst 32 afgevaardigden.

Doorbreek het **neoliberaaal cordon!**

Die twee progressieve regeringspartijen leverden samen de helft van de Vlaamse ministers en hadden samen méér zitjes in het parlement dan regeringspartner VLD. Het heeft dus geen enkele zin om de schuld af te schuiven op de VLD (ook vorig jaar, zonder de VLD-strapatsen, maakte het Blok een klim van 5 procent).

VOOR HET CORDON SANITAIRE / TEGEN HET NEOLIBERAAL CORDON

Het cordon sanitaire moet gehandhaafd blijven, niet enkel om 'ethische' maar vooral om politieke redenen. Met een rechtse coalitie mét het Blok erbij zijn we op weg naar een keiharde, rechtse, autoritaire, agressief-xenofobe, antidemocratische en antisociale regering, die de arbeiders, de vrouwen, de migranten, de holebi's, de jongeren... rake klappen zal geven. Het is ontoelaatbaar dat zelfs bepaalde linkse politici en intellectuelen zich uitspreken voor zo'n avontuur.

Even ontoelaatbaar is het dat linkse partijen zich uit angst voor het Vlaams Blok of om welke reden dan ook neerleggen bij het politieke project van de rechterzijde, namelijk de neoliberale politiek, de privatiseringen, de flexibilisering van de arbeidsmarkt, de grootschalige lastenverlagingen, de ondemocratische en neoliberale Europese Unie etcetera.

De werkelijke politieke tegenstelling is die tussen links en rechts en niet zozeer die tussen de democraten en de antidemocraten. Misschien kan een individuele VLD-politicus wel een antifascist zijn, de neoliberale politiek die zijn partij en de hele rechterzijde voorstaat geeft het Vlaams Blok enkel maar vleugels.

DE NEOLIBERALE POLITIEK IS HET PROBLEEM. HET VLAAMS BLOK BEKAMPEN IS MOGELIJK!

Het Vlaams Blok behaalt hoge stemmenpercentages in heel Vlaanderen. Uiteraard is het onbegonnen werk om met één politiek antwoord zowel de Blok-stemmers in de Brasschaatse villawijken als die in de verkommerde grootstedelijke buurten terug te halen. De grote sprong voorwaarts heeft het Blok echter pas kunnen maken, toen het op grote schaal linkse kiezers, in grote mate sp.a-kiezers, naar zich toe heeft getrokken. Enkel de linkzijdige kan deze kiezers terughalen en het Vlaams Blok zo een uppercut geven. Maar daarvoor moet ze een radicale politieke ommekeer maken.

Dertig jaar crisis en twintig jaar neoliberale politiek hebben

onze maatschappij ingrijpend veranderd. We leven in sterk veranderende politieke tijden. Publieke diensten en structuren werden en worden één na één afgebouwd en verpatst aan de privé. In grote steden werden, onder druk van het soberheidsbeleid, hele wijken en buurten jarenlang verkommerd achtergelaten. In een aantal grootstedelijke wijken leeft één op drie van een minimumuitkering. Het

onderwijs laat er te wensen over en grote delen van de bevolking geven de helft van hun kleine inkomen uit aan wonen. De kinderen van de migrantenfamilies die naar hier werden gehaald om het vuile werk op te knappen, worden vandaag sterk getroffen door werkloosheid en verpaupering. Uiteraard krijg je zo licht ontvlam-

bare probleebuurtten. Sociale problemen los je echter niet op door erop te kloppen! Enkel massale investeringen in onderwijs, stadsvernieuwing, wonen én actieve jobcreatie kunnen deze buurten opnieuw weerbaar en gezellig maken. De verloedering van deze buurten is het gevolg van de neoliberale soberheidspolitiek...

Maar onder druk van de neoliberale dogma's deelt men vandaag nog liever miljarden euro's lastenverlagingen uit aan bedrijven in de hoop dat hier wat jobs uit zouden voortkomen dan dat men deze fenomenale budgetten zou gebruiken voor rechtsstreekse jobcreatie. Men bouwt straathoekwerk af om dagenlang helikopters te laten cirkelen boven 'probleebuurtten'.

De flexibilisering van de arbeid maakt dat een ganse nieuwe generatie werknemers op steeds vreemdere uren, aan lagere lonen en in slechte statuten moet werken. Hun dagelijkse realiteit vloekt volledig met het beeld van de verwende Vlaming, die aan een scheef-liggende tegel genoeg heeft om op het Blok te stemmen. De neoliberale *ratrace* heeft de maatschappelijke netwerken weggevretten. Zowel binnen als buiten de werkplaats nemen de sociale contacten en de onderlinge solidariteit daardoor af. Een leger werklozen, op wie Frank Vandenbroucke dan nog eens de jacht heeft geopend, zorgt voor een permanente druk op de werkende mensen. Het ondemocratische en asociale Europa, de globalisering in het algemeen en de

*Neoliberale eenheid tegen het Blok?
Zoek de zeven verschillen...*

nieuwe oorlogen in het bijzonder voeden de gevoelens van angst en onzekerheid nog eens extra.

DE SOCIALE BEWEGINGEN MOETEN SAMENWERKEN OM EEN LINKSE POLITIEK AF TE DWINGEN

De linkerszijde moet gaan voor een radicaal ander politiek project en de noden van de mensen en het milieu terug bovenaan de agenda plaatsen. Als ze dat doet heeft ze de sleutel van het probleem in handen. Helaas zijn de leidingen van de sp.a en Groen! zelf sterk aangetast door het neoliberale eenheidsdenken.

Meereregeren met rechts op basis van een liberaal programma (sp.a), of "constructief oppositie" voeren zonder het beleid fundamenteel in vraag te durven stellen (Groen!) zal het noodzakelijke sociale en politieke verzet niet vooruithelpen. Integendeel, het zorgt enkel voor ontreding en passiviteit ter linkerszijde.

Daarom moeten de sociale bewegingen samenspannen en een antineoliberale eisenbundel uitwerken, verdedigen en via actie trachten op te leggen aan de linkse politieke krachten. De vakbonden moeten de kar trekken van dit breed sociaal front en ze moeten van het antifascisme terug een prioriteit maken. Onder de één miljoen stemmers van het Blok zitten er immers ongetwijfeld een pak vakbondsleden.

Laten we bestaande openbare diensten verdedigen, uitbouwen, democratiseren en reeds geprivatiseerde sectoren opnieuw collectiviseren. Via een vermogensbelasting

moeten we het geld halen waar het zit. De minimum-uitkeringen en -lonen moeten omhoog. Er moet geïnvesteerd worden in wonen, buurtvernieuwing, onderwijs en zorg. Pensioenen moeten veilig gesteld worden. Er moet een arbeidsduurvermindering met behoud van loon komen. In plaats van te hopen op de terugverdieneffecten van lastenverlagingen moet de overheid zelf jobs creëren. Er moet inspraak komen in de verdeling van de middelen, participatieve democratie! Er moet een verbod op afdanking komen voor bedrijven die winst maken. De vakbonden en sociale bewegingen moeten hun eisen durven stellen, en ervoor vechten, ongeacht of de "politieke vrienden" in de regering zitten of niet.

LINKS MOET TERUG LINKS WORDEN!!!

Hebben we alles geprobeerd om het Vlaams Blok tegen te houden, zoals zovelen beweren? Zeker niet! Je kan enkel maar vaststellen dat de neoliberale politiek het Vlaams Blok vleugels heeft gegeven. Laten we het tij keren. Laten we van politieke koers veranderen. De linkerszijde moet terug links worden zonder complexen, de strijd met rechts én extreem-rechts durven aangaan en weer offensieve sociale eisen naar voor schuiven. Wijken moeten heroverd worden, volkshuizen heropend, sociale centra heringenomen. Voor een strijdbaar links cordon tegen rechts en extreem-rechts! ■

Het mijnenveld van Yves Leterme

Het Vlaams Parlement telt 124 zitjes. Een regering moet dus kunnen rekenen op minimaal 63 zitjes. Geen enkele tweepartijregering was daarom mogelijk. Indien we CD&V en NV-A als één partij beschouwen (wat niet zo is) dan kon dat kartel slechts met één enkele partij samen een tweepartijregering vormen, nl. het Vlaams Blok. Gezien Yves Leterme dat uitsloot was het duidelijk dat we dus te maken zouden krijgen met een regering van minstens vier partijen: CD&V, NV-A en nog twee andere.

DOOR DAVID DESSERS

Nogal wat sociaal-democraten waren dan maar gewonnen voor een 'olijfboomcoalitie', een coalitie van CD&V-NV-A enerzijds en sp.a-spirit en Groen! anderzijds. Zo'n regering zou een nipte meerderheid hebben behaald van 66 zetels. Steve Stevaert schoot woorden tekort om Groen! te blameren omdat het dit scenario weigerde. Vreemd. Je kan je immers afvragen of de sp.a-leider wel echt gewonnen was voor die formule. In zo'n scenario zou het immers volstaan dat NV-A zijn steun zou opzeggen aan de regering om de meerderheid in gevaar te brengen. Het sterk verzwakte Groen! zou trouwens zelf een destabiliserende factor kunnen worden in een regering

met slechts vier zitjes op overschot. Neen, het was Stevaert allicht gewoon om tactische redenen te doen. Groen! in de oppositie betekent voor hem een vervelende druk langs links, zeker nu de hype rond zijn kartel ver voorbij lijkt.

Dat Groen! niet voor regeringsdeelname koos hoefde toch niet te verbazen. De partij heeft wat je noemt een 'Pyrrhusoverwinning' achter de rug. Agalev werd voor haar allereerste regeringsdeelname ooit beloont met een pandoering van jewelste. Exit Groen! uit het federaal parlement. Nu wisten de groenen net weer overeind te krabbelen, op basis van een louter existentiële campagne. De partij wist zich dus te redden van de algemene

ondergang. Maar dat doet niets af aan twee andere vaststellingen. Eén. Groen! verloor de helft van haar Vlaamse zetels en wordt een piepklein partijtje dat de komende jaren zal moeten overleven op basis van 6 Vlaamse parlementsleden en een Europees parlements lid. Het is maar de vraag of dit volstaat om de aan de gang zijnde crisis bij Groen! een halt toe te roepen. Twee. Niemand lag er misschien nog van wakker maar Groen! maakte tot aan het eind deel uit van een Vlaamse regering, die uitdraaide op een extreemrechtse wildgroei. Zo'n kater kan je misschien even wegspoelen met wat overwinningchampagne, maar zal zich hoe dan ook op een dag aandienen. Bovendien slaagt Groen! er ondertussen maar niet in om duidelijk te maken wat haar project voor de komende jaren zal zijn. Benieuwd of Vera Dua erin zal lukken om de club samen te houden naar aanleiding van de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. →

KARTELONUS

Voor de sp.a lagen de kaarten dan weer anders. De partij won duidelijk in vergelijking met de Vlaams verkiezingen van 1999 (toen het echter niet in een kartel naar de kiezer trok), maar beseft dat de hype van vorig jaar helemaal over is. De Europese uitslag is het markantst. De lijst getrokken door Mia Devits behaalde 17,8 procent van de stemmen. Daarmee wordt de sp.a de vierde Vlaamse partij op Europees vlak en wordt de kartelbonus pietluttig. Integendeel, de SP van Louis Tobback haalde in 1995 nog méér zonder een kartel met Bert en co. Dat moet hard zijn aangekomen in een partij waarin het politieke ideeëndeel volledig heeft moeten plaatsmaken voor de politieke marketing. Johan Vande Lanotte ontslaat zichzelf en zijn partij intussen van elke verantwoordelijkheid voor de klim van het Blok. "Wie is verantwoordelijk voor die 24% van extreem-rechts?", vraagt hij zich af in een open brief. "Het antwoord is eenvoudig. Zij die ervoor gestemd hebben". En dat zijn volgens hem "egoïsten die voor zichzelf stemmen". Ogeruimd staat netjes. De ambitie lijkt er dus niet langer om Blok-stemmers terug te halen. Natuurlijk kan je je vragen stellen bij het profiel van de Blok-stemmer in Watou, maar wij blijven toch vinden dat een socialistische politicus zichzelf genadeloos zou moeten bevragen als een fascistische partij zomaar aan de haal kan gaan met een deel van zijn kiezers...

Over kartelbonussen gesproken. Ook voor CD&V en NV-A viel die bonus nogal tegen. Indien je de scores van beide partijen van vorig jaar optelt kom je uit op 25,9 procent van de stemmen. Het resultaat van het kartel bedroeg 26,1 procent. Netto bonus 0,2% (de gemiddelde score van de BUB zeg maar). De NV-A wist er wel zes parlementsleden mee te behalen. Geert Bourgeois en co hebben er dus hun voordeel mee gedaan, gezien ze anders onder de kiesdrempel zouden zijn gebleven. Maar de waarheid heeft haar rechten. Yves Leterme heeft ondanks dit kartel zijn partij geen millimeter vooruit gesleurd. Dat moet ook de wielerliefhebber Leterme zelf beseft hebben toen hij met de twee armen omhoog het applaus in ontvangst nam op het CD&V-congres. We doen alsof we gewonnen hebben, zal hij vast gedacht hebben. Neen, de twee enige stijgers ten opzichte van 2003 waren Groen (maar die partij vertrok dan ook van nergens) en vooral het Blok. De enige *all-round* winnaar was het Vlaams Blok. Triest maar waar.

AFREKENEN

De VLD, u weet wel de nieuwe Vlaams volkspartij, zakt weer terug onder de 20 procent. Tien jaar 'verruiming', opportunisme, doortrapte praktijken lijken hier uiteen te spatten. De partij zakt terug naar haar eerdere niveau. De VLD heeft tenminste één voordeel, ze moet niet ver zoeken naar de oorzaken. Met heel het gestuntel rond het migrantenstembrecht, heel het racistische discours errond en dat gecombineerd met de blauwe nacht van de lange

messen, heeft de partij haar kiezers aan het handje genomen en binnengeleid bij het Vlaams Blok. Het mag duidelijk zijn dat het gros van de afhakers bij de VLD op 13 juni het bolletje van het Blok kleurden. Het is zonder meer leuk om te zien hoe de onmetelijke arrogantie van een krabbenmand vol ego's hier eindigt met een afknapper van jewelste. Maar te vrezen valt dat deze liberale partij onder druk van het Blok en enkele extreem-rechtse kwelgeestjes uit eigen rangen enkel maar verder zal opschuiven naar rechts.

Het Vlaams Blok heeft allicht meer gewonnen dan zelf gedacht. Noteer dat de partij in de provincie Antwerpen gemiddeld 30 procent van de stemmen bemachtigde. Het zou naïef zijn om te denken dat de

rechterzijde dit enorme stemmenpotentieel verder onbenut zal laten en zichzelf omwille van het cordon sanitaire zou blijven veroordelen om met links te regeren. Neen, het valt te vrezen dat het cordon er in 2006 ligt. Dat een aantal linkse mensen nu ook oproept om het Blok mee in bad te sleuren is echter verschrikkelijk. Er bestaat geen enkele wetmatigheid die maakt dat het Blok zou verschrompelen indien het deel zou uitmaken van lokale besturen. Integendeel, de partij zal een keihard repressief en asociaal beleid voeren en voor een stuk doen wat de mensen van haar verwachten. Bovendien zal het Blok in een lokaal bestuur niet nalaten om de oorlog aan te gaan met de Vlaamse en vooral de Belgische regering. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat het Vlaams Blok zichzelf zou vastrijden in een lokaal bestuur. Uiteraard zou het Blok zich wél in een moeilijke positie zetten als het voor machtsdeelname aan een federale regering zou kiezen. Maar dat zal het Blok dan ook niet doen ("tenzij het om de laatste Belgische regering ooit gaat", preciseert de partij zelf). Vanuit alle andere machtsniveaus zal het Blok enerzijds een keihard rechts beleid proberen te voeren en anderzijds een leugenachtige loopgravenoorlog starten tegen het Belgische niveau dat als permanente spelbreker zal opgevoerd worden.

LETERME: MEER VAN HETZELFDE

Inmiddels werd Yves Leterme gekroond tot minister-president van Vlaanderen. Aan de onderhandelingen namen 6 partijen deel: CD&V, NV-A, sp.a, spirit, VLD en Vivant. Dat laatste partijtje komt bekaaid uit haar kartelavontuurtje met de VLD en komt er in het echte werk natuurlijk niet aan te pas. Concreet leveren vijf partijen dus ministers. Samen beschikken deze partijen over 85 zetels, een ruime meerderheid. Merk op dat de zes zetels van de NV-A niet noodzakelijk zijn voor deze meerderheid. Het partijtje dat allicht het meest nood zal hebben aan zichtbare overwinningen is dus het minst nodig in deze ploeg. De Vlaamse editorialisten menen nu reeds te weten dat het niet de vraag is of de NV-A uit de regering zal stappen maar wanneer dat zal gebeuren. Voorts was het reeds van voor de start van Leterme I duidelijk dat VLD en CD&V het jarenlange gehakketak niet

zomaar naast zich kunnen neerleggen. Ruziënde regeringspartijen en een NV-A die er na wat nationalistisch opbod de brui aan geeft, klinkt het Vlaams Blok allicht als muziek in de oren.

Temeer daar er wat de *fond* van het beleid betreft geen enkele wijziging hoeft verwacht te worden. Sp.a beweert dat er voldoende groen in het regeerakkoord zit... en laat de bevoegdheid vervolgens over aan Kris Peeters, de topman van Unizo. Daarbij is het al even vreemd dat Leterme, die voor de verkiezingen hevig tekeer ging tegen de schijnkandidaten, nu een minister benoemt die niet eens op een kieslijst was terug te vinden. Wettelijk kan het, maar politiek gezien is het hoogst discutabel. Enkel Vlaams Blok en Groen! zitten voortaan op de oppositiebanken. Het Vlaams Blok beschikt over de grootste fractie in het parlement en zal geen kans onbenut laten om te scoren. Groen! zou in principe tegengas kunnen geven langs links. Maar dat vereist dat de partij van politieke koers verandert en kiest voor een klare en duidelijke groen-linkse aanpak. Voorlopig horen we echter weinig in die richting en zegt de partij zelf te zullen kiezen voor

een "constructieve oppositie".

Voorts is het duidelijk dat de regering het met een behoorlijk krap budget zal moeten doen en dat er dus geen discussie hoeft gevoerd te worden over de besteding van de budgettaire marges. Integendeel, het patronaat maakt nu reeds duidelijk wat er op de politieke agenda staat voor de komende periode: langere werkweken, het optrekken van de pensioenleeftijd, het aanpakken van werklozen, de hervorming van de sociale zekerheid, verdere flexibilisering van de arbeidsmarkt, verdere liberalisering van de dienstensector... In dat kader kwam directeur-generaal van het VBO Pieter Timmermans onlangs op de proppen met "drie verschillende mogelijkheden" om onze positie in het internationale concurrentiespel veilig te spellen. Gelukkig zijn er nog creatieve denkers die met méér dan één oplossing komen aandragen. Hier komen ze dan: 1. Langer werken voor hetzelfde loon. 2. Even lang werken voor minder loon. En 3. Zware extra lastenverlagingen voor de Belgische bedrijven. Ziedaar het onderwerp van het democratisch debat dat nu gevoerd kan worden. ■

Europees links na 13 juni

De Europese verkiezingen van 10 tot 13 juni waren een geschikte barometer om het antikapitalistisch bewustzijn in Europa op te meten en de zwakke plekken maar vooral de vuurhaarden van het verzet te ontdekken. DOOR FRÉDÉRIC LEHEMBRE

Dat België tot de zwakke plekken behoort zal u wellicht al gemerkt hebben. Stilaan mogen we ons toch wat eenzaam beginnen voelen. Er zijn nog landen waar de linkerzijde geen schitterende resultaten boekt, zoals Duitsland. Toch ontstond daar in de weken na de verkiezingen een nieuw initiatief vanuit de vakbonden om tot een electoraal alternatief te komen voor 2006.

In Frankrijk, waar de linkerzijde recent een aantal schitterende electorale scores neerzette, haalde LO-LCR deze keer niet de verhoopde resultaten. Het feit dat het land in zeven kieskringen was heringedeeld en zo een natuurlijke kiesdrempel ontstond van rond de 9% speelt daarbij een rol. Een sterke regionale inplanting is dus noodzakelijk. Een campagne rond één of twee kandidaten volstaat niet. De hoofdzet was net als bij de regionale verkiezingen van maart het afstraffen van de regering Raffarin, politiek bondgenoot van president Chirac. Vele Fransen kozen dan ook voor een nuttige stem voor de sociaal-democraten om rechts te wippen. Toch blijven de 2,5% van LO-LCR een geloofwaardige score.

Het goede nieuws kan wel tellen. Als we een lijstje opstellen van de resultaten zien we een duidelijke vooruitgang voor radicaal links in Europa. Cijfers kunnen natuurlijk uiteenlopend geïnterpreteerd worden, maar er is toch een opmars aan de gang in stemmen én in zetels.

Opvallend is dat het vooral de eenheidsinitiatieven zijn die het heel goed doen. Meer en meer beginnen zij voet aan grond te krijgen in eigen land en te wegen op de politieke krachtsverhoudingen.

De Italiaanse PRC ging van 4,3% naar 6,1% en van 4 naar 5 zetels. Dit is een goed uitgangspunt voor de verkiezingen van volgend jaar. Een dosis optimisme zal nodig zijn om te kunnen wegen op de propagandamachine van Berlusconi. Vervolgens hebben we de resultaten van *Respect* in Engeland, met 1,7 % het beste resultaat in jaren voor radicaal links. In

Nederland ging de Socialistische Partij van 5% naar 7% en won een zetel extra. Erik Mijer, jarenlang boegbeeld van de SP in het Europees Parlement, krijgt er dus een collega bij. Het Links Blok van Portugal werd gesticht in 1999 en was toen nog niet rijp voor de Europese verkiezingen. Toch won het 'Blok' bij elke nationale verkiezing meer stemmen en ook nu zet het die trend door. Het haalde zijn eerste zetel binnen voor het Europees parlement met 4,92%.

De Schotse SSP haalde in 1999 een verdienstelijke 4%. Op 1 mei 2003 won ze bij de nationale parlementsverkiezingen 7% en nu hoopte ze dus dit resultaat over te doen. Probleem was wel de natuurlijke kiesdrempel van 11%: Schotland heeft maar 9 vertegenwoordigers in het Europees Parlement. Toch bevestigt de SSP haar sterkte en kwam uit rond 5,2%, op zich een verbetering t.o.v. 1999. ■

Meer dan 4 miljoen werklozen telt Duitsland momenteel. En toch lanceerden verschillende patroons er de eis voor de 40-urenweek. De directie van Siemens zette de toon. Ze sloot na maandenlange strijd een akkoord met de vakbond IG-Metall om in twee van haar bedrijven de werkweek te verlengen van 35 tot 40 uur. Zoniet zou het bedrijf naar Hongarije verhuizen. Tegelijk werden het vakantiegeld en de eindejaarspremie verlaagd en afhankelijk gemaakt van de bedrijfsprestaties. Op die manier kan het bedrijf zijn loonkosten met 30 % drukken, hoewel Siemens-Duitsland in 2003 zomaar eventjes 2651 miljoen euro winst maakte! De zet van IG-Metall kon op applaus rekenen bij de SPD en de werkgevers. De vakbond kon 20 jaar geleden nog de 35-urige werkweek doordrukken in West-Duitsland. Nu capituleert ze onder het dreigement van de concurrentie uit Oost-Europa, waar de Duitse automobielsector fel investeert. DOOR MATTHIAS LIEVENS

40 uren! 42 uren! 50 uren! 60 uren!

"ALLES GUTE KOMMT VON NAPPO"

Ook autoconstructeurs BMW, Opel, Mercedes, Porsche en Daimler Chrysler werden verleid door de gedachte en willen de overschakeling maken of zijn daar zelfs al mee begonnen. Net zoals Deutsche Bahn, Man, Philips en Bayer. Thomas Cook verlengde de werkweek van haar 5500 werknemers van 38,5 naar 40 uur. Gerhard Schröder trok mee de patronale kaart voor de 40-urige werkweek, "de meest humane vorm van salarisverlaging", aldus de Duitse premier. De maskers van de 'socialisten' van de *Neue Mitte* vallen.

Ondertussen pleit de voorzitter van het Duitse Instituut voor Economisch Onderzoek, Klaus Zimmermann, voor de invoering van de 50-urenweek. Voor de Duitse snoepfabrikant Nappo Dr. Helle & Co is zelfs dat nog te weinig. De 150 werknemers, vooral laaggeschoolde vrouwen, moesten er de afgelopen maanden onder het dreigement van een sluiting zomaar eventjes 60 uur per week werken aan het loon van de vroegere 38-urenweek. Het bedrijf werd gegijzeld door banken die weigerden krediet te ver-

strekken omwille van de 'te hoge arbeidskosten'. Duitse arbeiders mogen maar 10 uur per dag werken? Geen probleem voor de directie, dan moeten ze maar 6 dagen per week komen opdrijven! Het bedrijf maakt

zijn slogan wel op een heel cynische manier waar: "Al het goeie komt van Nappo"!

In Nederland opende minister van economische zaken Jan Brinkhorst (D66) het offensief voor de 40 uur, eerst in de administratie, daarna ook in de privésector, als alternatief voor de loonbevrozing die de 'sociale partners' in het najaar van 2003 afspraken. In het Nederlandse Hoogezand voerde Smead Europe, dat hangmappen en kantooropbergssystemen produceert, de 40-urige werkweek al in. De 140 werknemers stemden daar 'vrijwillig' mee in. De vakbonden FNV en CNV wonnen echter het pleit bij de rechter, die oordeelde dat het bedrijf daarmee de CAO ontduikt.

Ook in Frankrijk staat de zwaar bevochten 35-urenweek onder druk. Sarkozy noemde de 35-urenwet gewoon 'per-

vers'. Een eerste poging van de regering om die regeling via soepeler overuren te ondergraven bracht niet veel zoden aan de neoliberale dijk. Slechts enkele sectoren maakten gebruik van de nieuwe maatregel. Onder het dreigement van delocalisatie is nu echter een nieuw offensief bezig, onder andere bij Bosch in Lyon, waar auto-onderdelen geproduceerd worden. In juli stemden de arbeiders er 'vrijwillig' in met een arbeidsduurverlenging tot 36 uur.

ALS HET REGENT IN DUITSLAND...

Dan druppelt het in België! Het was de Limburgse afdeling van de christelijke werkgeversorganisatie VKW die de Duitse wind als eerste voelde waaien en langere werkweken eiste. Bij Siemens Atea voegden ze de daad al bij het woord. In mei 2003 trok het hoofdkwartier van Siemens Atea opdrachten weg van de vestiging in Herentals. De directie opende daarom onderhandelingen met de vakbonden om het bedrijf competitiever te maken, onder andere via de verlenging van de arbeidstijd met één uur. In augustus wilde de directie van de Luikse fabriek Marichal Ketin overgaan van 36 naar 40 uren per week, maar botste tegen een stevig syndicaal 'njet'.

Ook Rudi Thomaes, de nieuwe gedelegeerd bestuurder van het VBO, koos onmiddellijk voor de vlucht vooruit. Hij schoof als nieuwe centrale VBO-eis de verlenging van de werkweek van 38 naar 40 uur naar voor, met behoud van het huidige loon. De concurrentie, meneer! En dat terwijl de werkgevers al jaren hun beloften op het vlak van de vorming niet nakomen, terwijl die toch vaak naar voor wordt geschoven als een belangrijke factor in de internationale concurrentie.

De verlenging van de werkweek komt *de facto* neer op een loonsverlaging, en dat na jaren van loonmatiging. Zeker nu de (energie)prijzen hoger worden, zou de eis voor een serieuze inhaalbeweging op het vlak van de lonen niet uit de lucht gegrepen zijn. Ook in het kader van de strijd tegen de werkloosheid is arbeidsduurverlenging contraproductief. Waarom niet veeleer de

Hoeveel onbetaalde overuren zou Rudi Thomaes doen?

arbeidstijd verkorten, met behoud van loon, en zo de arbeid herverdelen?

ZWAKTEBOD?

Het gemak waarmee het patronaat de idee om langer te werken ingang doet vinden, maakt duidelijk dat de burgerij politiek meer dan ooit aan zet is. Zij definieert de termen van het politieke debat. Het neoliberal offensief gaat nog steeds door, ondanks verzet. Die politiek overdetermineert het ritme en de inhoud van de sociale mobilisaties en de sociale strijd, die grotendeels defensief blijven, mits enkele uitzonderingen (b.v. Fiat in Melfi). Toch is de burgerij er, ondanks de euforie over de nieuwe economie of de val van de muur, nog niet in geslaagd een antwoord te bieden op de crisis die sinds de jaren '70 voortsluimert en de grondslag te leggen voor een nieuwe langdurige periode van economische groei zoals we die in de jaren vijftig en zestig kenden. Het neoliberale offensief is een poging om daartoe de krachtsverhoudingen tussen arbeid en kapitaal te wijzigen. Men kan zich echter de vraag stellen of de eis voor arbeidsduurverlenging daarbij geen zwaktebod is van de kant van het patronaat. Is het feit dat het zijn toevlucht moet nemen tot de verlenging van de werkdag om zijn winsten te herstellen, niet bijzonder symptomatisch voor zijn economische onmacht? De progressieve rol die Marx voor het kapitalisme zag weggelegd, bestaat er precies in dat het door de enorme ontwikkeling van de productiekrachten de arbeidstijd radicaal zou kunnen inkorten en in het socialisme tijd zou vrijmaken voor ontspanning en democratisch beheer. Jarenlang vestigde de burgerij haar hegemonie op het feit dat ze in staat was de productiekrachten zo te ontwikkelen dat ook de arbeidersklasse een deel van de productiviteitswinst kon opstrijken. Voor een stuk van de fordistische koek bleek de syndicale bureaucratie bereid het verzet lam te leggen. De burgerij was daardoor in de hoogdagen van het fordisme, uiteraard onder druk van de arbeidersbeweging, werkelijk in staat de arbeiders een relatief beter bestaan te geven, met hogere lonen, kortere werkdagen, sociale zekerheid etcetera. Ze kon zich voordoen als de belichaming van een soort

'algemeen belang', van de 'voortuitgang'. Nu ontbreekt haar die economische basis.

Marx wijdde verschillende hoofdstukken van *Het Kapitaal* aan de strijd om de lengte van de werkdag en aan de productie van 'absolute meerwaarde'. Dit is de verlenging van de werkdag "voorbij een punt waarop de arbeider slechts een equivalent voor de waarde van zijn arbeidskracht geproduceerd heeft". Door de werkdag te verlengen, kan de patroon het aantal uren dat de arbeiders onbetaalde arbeid uitoefenen, doen toenemen. Een progressiever vorm om de meerwaarde te vergroten, is de productie van relatieve meerwaarde: door de ontwikkeling van de productiekrachten wordt de tijd die nodig is om de producten voort te brengen die nodig zijn voor de instandhouding van de arbeider, steeds korter. Dat de burgerij vandaag haar toevlucht neemt tot de productie van absolute meerwaarde om de winsten te vergroten, toont zeer helder haar regressieve rol in de huidige fase van het kapitalisme.

Dat betekent dat er tenminste kansen zijn voor politieke opheldering. Andere neoliberale maatregelen vallen immers nog enigszins te camoufleren. De flexibilisering is zogezegd nodig in een economie waar de grillige consument op maat gemaakte producten wil zonder wachttijden. Daarvoor moeten de bedrijven voortdurend hun capaciteit kunnen aanpassen. De pensioenhervorming? Tja, de vergrijzing en de onbetaalbaarheid van de pensioenen spelen ons parten! En de sociale zekerheid, die moet dringend hervormd, want met de nieuwe geneeskunde swingen de kosten van de gezondheidszorg de pan uit. Dat zijn tenminste de verhalen die worden verteld om het liberaal beleid aanvaardbaar te maken of de inzet ervan te verhullen.

Een lineaire verlenging van de arbeidstijd daarentegen valt veel moeilijker op die manier te verkopen. Het is voor iedereen duidelijk dat het hier om een regressieve ontwikkeling gaat. Ze onthult op de meest heldere wijze dat het de werkende klasse is die de last van de crisis en de concurrentie moet betalen.

Het patronaat poogt haar demarche

nog min of meer te rechtvaardigen door te verwijzen naar de internationale concurrentie en door te dreigen met delocalisaties. Maar het gaat eigenlijk om een heel perverse logica: eerst wordt de Europese

Langer werken voor hetzelfde geld... Leve de voortuitgang!

markt via politieke beslissingen vrijgemaakt, en dan moeten de lonen omlaag omwille van de 'economische wetten', namelijk om te kunnen concurreren met de lidstaten uit het oosten!

Dat is tenminste de officiële argumentatie. Toen Spanje en Portugal bij de EG kwamen, met hun lagere lonen, was er immers toch ook geen sprake van looninlevering? Wordt het argument van de concurrentie niet te pas en te onpas gebruikt om de arbeidersbeweging te chanteren? In alle landen van Europa staan de verwoevheden van de arbeidersklasse nu onder druk. Als Duitsland inzet met de verlenging van de werkdag, kunnen de buurlanden blijkbaar niet achter blijven. Zo komen we in een perverse neerwaartse spiraal terecht.

HET COMPROMIS? FLEXIBILITEIT!

De wilde pleidooien voor de veralgemeende 50-uren week zijn vooral bedoeld om de druk op de ketel te zetten. Het lijkt niet waarschijnlijk dat het tot dergelijke radicale maatregelen zal komen. Op het niveau van de economie als geheel betekent zo'n feitelijke loonverlaging trouwens een enorme daling van de koopkracht, en een versterking van het probleem van de overproductie.

De vakbondstop verzet zich tegen zo'n lineaire maatregelen, maar is (bij monde van Verboven en vooral Cortebecq) wel bereid te praten over 'flexibiliteit'. Veel waarschijnlijker is dan ook dat onder die vlag van de flexibiliteit aan individuele bedrijven de mogelijkheid zal worden gegeven de arbeiders meer dan 40 uur te laten werken. Eventueel met

begrenzing van het aantal werkuren op jaarbasis, zoals VBO-voorzitter Luc Vansteenkiste voorstelde: "In zo'n systeem kan het wel goed zijn dat iemand maar een halve dag per week moet werken zonder dat hij het op voorhand weet. Op andere tijdstippen van het jaar, wanneer er heel veel werk is, moet er meer gewerkt worden" (De Morgen, 28 april 2004). Unizo grijpt ondertussen de discussie over de 40 uur aan om een versoepeling te eisen van de wetgeving rond de overuren.

Op bedrijfsniveau, waar de krachtsverhoudingen heel variabel en vaak ongunstig zijn, is het voor het patronaat gemakkelijker om op sluipende wijze de verworvenheden van de arbeidersklasse te ontmantelen. De LBC stelde zelf al een verlenging van de werkweek voor van 36 naar 36,5 uur tegen hetzelfde loon om de vastgelopen onderhandelingen voor een nieuw bedrijfsakkoord bij Fortis weer vlot te krijgen. De BBTK reageerde afwijzend. Toch meent Xavier Verboven van het ABVV dat over dit soort kwesties gediscussieerd moet kunnen worden op bedrijfsniveau...

Als het patronaat het spel hard speelt, worden het hete onderhandelingen over een nieuw loonakkoord in het

najaar. Zeker als daar nog de aanvallen op de pensioenen, de eis voor meer flexibiliteit en voor extra lastenverlagingen bijkomen. De Europese Commissie gooide al wat olie op het vuur door in haar 'Lentevooruitzichten' te voorspellen dat de loonkosten in België sneller zullen stijgen dan in de buurlanden. Hoe kan het ook anders, als de offensieven van de Duitse, Nederlandse en Franse regeringen verdergaan aan hun huidige ritme! De Commissie is mee de begeleider van de 'levelling down' van de arbeidsvoorwaarden. Het ligt natuurlijk niet in haar neoliberale aard om na te denken over de verbetering van de arbeidsvoorwaarden in de Oost-Europese lidstaten, vanwaar de zogeheten concurrentie komt. Of waarom legt ze geen minimumnormen op het vlak van de lonen op aan de EU-lidstaten? Of poogt ze niet tot een nivellering van de arbeidsvoorwaarden 'naar boven' te komen in plaats van de huidige neerwaartse spiraal?

Een krachtig syndicaal neen aan deze patronale eis is noodzakelijk, maar zal gepaard moeten gaan met internationale actie en een offensieve Europese eisenbundel, om het initiatief zelf opnieuw in handen te nemen. ■

neoliberalisme

Op een blauwe maandag eind juni ging het er hevig aan toe op het sp.a-partijbureau. Daags voordien had Frank Vandembroucke in *De zevende dag* een stevig pleidooi gehouden voor een verregaande staatshervorming, met inbegrip van de overheveling van de werkloosheidsuitkeringen. Wallonië en Vlaanderen zouden hun eigen sociale politiek moeten kunnen voeren, en daarom zou het werkgelegenheidsbeleid gesplitst moeten worden. Dixit Frank hetzelfde weekend in *De Morgen*: "De werkgelegenheidssituaties in Wallonië en Vlaanderen zijn erg verschillend. Ook de mentaliteit over dit dossier is helemaal anders in Wallonië. Niet beter of slechter, gewoon anders" (De Morgen, 28 juni 2004). DOOR MATTHIAS LIEVENS

[Frank Vandembroucke en de federalisering van de werkloosheidsuitgaven]

Een verschil van mentaliteit?

Op aansturen van Vlaamse rakker Norbert De Batselier is de sp.a officieel voorstander van de overheveling naar de gewesten van de zogenaamde 'aanvullende inkomens' zoals de kinderbijslag. De 'solidariteitsgedachte' getrouw (ze kennen tenminste het woord nog!), moeten de 'vervangingsinkomens' zoals werkloosheidsuitkeringen en pensioenen daarentegen federaal blijven. Tot Vandembroucke met grote trom verkondigde dat de regio's nu ook zelf het werkloosheidsgeld zouden moeten kunnen bestieren. Een eis die tot dan vooral het repertoire van het Blok sierde!

Een tegenreactie kon niet uitblijven. Vandembrouckes plannen zouden immers kunnen leiden tot een situatie waarbij de hoogte van de werkloosheidsuitkering kan verschillen tussen Vlaanderen, Wallonië en Brussel. Zo is het mogelijk dat een Waalse werkloze minder geld zou krijgen

dan haar collega die werkte in een Vlaamse vestiging van hetzelfde bedrijf! Belgicist Freddy Willockx nam onmiddellijk het voortouw. Toch bleven een aantal sociaal-democraten warm en koud tegelijk blazen. Zo meende Stevaert dat de financiering federaal moet blijven, maar dat over een grotere rol van de gewesten in de besteding wel gediscussieerd kan worden. "Alles wat tot meer werk en sociale rechtvaardigheid (sic) leidt kan besproken worden" (De Morgen, 30 juni 2004). Dus ja, waarom geen verschillende uitkeringen in Vlaanderen en Wallonië? De reactie van Xavier Verboven van het ABVV was iets steviger, maar toch frappant: "We hebben er geen probleem mee dat een deel van het werkloosheidsgeld wordt aangewend om werklozen te activeren (sic!). Maar de werkloosheidsuitkeringen regionaliseren is een stap te ver" (De Morgen, 29 juni 2004).

EEN SYNDICALE LUIS IN DE PELS

Er hangt al een tijdje een communautair geurtje rond verschillende sociale kwesties. Renaat Landuyt broedt al langer op de gedachte van Vlaamse cao's. Rond de opleidingscheques en het tijdskrediet was er serieus communautair getouwtrek. Het is geen geheim dat Vandenbroucke vanuit de PS, onder druk van de FGVB, weerwind kreeg in dossiers als de dienstencheques, de gijzeling in Manage of de controle op de werklozen.

Na de superministerraad van de regering-Verhofstadt in Gemblours halfweg januari werd het licht op groen gezet voor die 'controle op de beschikbaarheid van werkzoekenden'. Deze

riskeren hun uitkering te verliezen als ze 'onvoldoende inspanningen' leveren om een nieuwe job te vinden. Geen toeval dat Unizo en het VBO de loftrampet

opstaken over de ministerraad. Begin maart al organiseerde de FGVB in Namen een betoging tegen die politiek en oefende ze druk uit op de PS. Er is ook het - vooral Franstalige - 'platform tegen de jacht op werklozen en voor het scheppen van echte banen voor iedereen', dat op één mei een actie deed in Brussel en druk poogde te leggen op het PS-congres diezelfde dag (zie de *Rood* van juni). De wil om te mobiliseren vanuit de basis is terecht, want de 'jacht op werklozen' is niet alleen ingegeven door de besparingsdrift van de regering. Ze dwingt daarenboven arbeiders gelijk welk werk aan te nemen en legt zo een zware druk op de arbeidsvoorwaarden, ook op die van zij die al werken.

De actiebereidheid van de syndicale basis van de FGVB geeft iets andere krachtsverhoudingen in het noorden en het zuiden van dit land. Het verzet van de vakbonden kan het aantal vrijheidsgraden van de regering om een neoliberaal beleid te voeren, wat verminderen. Die situatie beperkte ook de manoeuvreerruimte van De Vits in onderhandelingen met de regering en de werkgevers en bracht haar positie in moeilijkheden.

EEN BEETJE MEER, EEN BEETJE MINDER NEOLIBERAAL

In de mate er al verschillende arbeidsmarktsituaties bestaan in het noorden en het zuiden van het land, wordt daar al aan tegemoet gekomen. In Vlaanderen wordt bijvoorbeeld meer geld uitgetrokken voor tijdskrediet, terwijl Wallonië te kampen heeft met hogere werkloosheidscijfers en daar meer geld aan besteedt.

Een mentaliteitsverschil tussen noord en zuid? Meer dan een gradatieverschil tussen een beetje meer en een beetje minder neoliberaal zal dat niet zijn. In Wallonië kan Vandenbroucke niet op dezelfde manier de forcing voeren. En dus wil hij van die lastpakken binnen de FGVB af! Achter zijn voorstellen tot federalisering zit helemaal geen staatkundig project, laat staan de gedachte van Vlaams zelfbestuur. Zelfs formele argumenten zoals die over 'homogene bevoegdheidspakketten' kunnen nauwelijks de echte inhoudelijke politieke motieven verhullen. Vandenbroucke wil gewoon af van de luizen in zijn neoliberale pels die hem verhinderen de arbeidsmarkt te 'hervormen'! Als dat niet gaat op federaal niveau, moet

de bevoegdheid dan maar overgedragen worden naar Vlaanderen...

VOOR ELK WAT WILS

Op een heel perfide manier heeft het neoliberalisme het emancipatorisch bedoeld postmodern discours over verschillen gerecupereerd. Weg met lineaire maatregelen, verschillende situaties moeten een verschillend beleid krijgen! Voor elk wat wils dus: een gedifferentieerd beleid, met een focus op specifieke doelgroepen of op de noden van de lokale situatie. En men slaagt er op de koop toe nog in het 'linkse' en 'progressieve' aura van die postmoderne

kritiek te claimen. En dus: voor de Vlamingen wat meer tijdskrediet, voor de Walen wat meer werkloosheidsuitkeringen. Er is een doelgroep die na zijn pensioen

wil doorwerken, dus geef hen die mogelijkheid! Voor degenen die willen staan de poorten open voor een aanvullend pensioen. Voor grote productiebedrijven wil Vandenbroucke de deur wel open zetten voor soepeler overuren, voor distributiebedrijven niet. Ook wat betreft de 40 urenweek pleit Vandenbroucke voor een gedifferentieerde benadering. Voor de doelgroep die de stempel 'allochtonen' krijgt: een specifiek beleid waarvan de grote woorden van de 'stakeholdersbenadering' vooral moeten verhullen dat men zeker niet tegen de kar van de patroons wil ingaan.

De maatregelen lijken goed bedoeld, ze lijken rekening te houden met de verschillende lokale situaties en gevoeligheden, maar zijn fundamenteel gericht op de controle en integratie van de arbeidskracht, op de soepele functionering van het kapitalistisch systeem. Lineaire maatregelen zoals arbeidsduurvermindering of de Europeanisering van het werkloosheidsstelsel? Geen sprake van! Geen politieke logica van de opbouw van krachtsverhoudingen dus bij de sociaal-democraten. Hier een beetje geven, daar een hap nemen, leve de verschillen!

En die 'postmoderne' aanpak moet ook een institutionele vertaling krijgen natuurlijk. In dure woorden spreken neoliberalen over het systeem van de '*multilevel governance*'. Daarmee verwijzen ze naar de organisatie van het beleid over verschillende niveaus: Europees, nationaal, regionaal, lokaal. Van het gebrek aan transparantie zijn de neoliberalen niet bang, ze slagen er zelfs in hun verhaal als democratisch te verkopen. Hoe meer beleidsniveaus, hoe meer kansen tot beïnvloeding door allerlei lobbygroepen (!). De regulatie van de arbeidsmarkt op Vlaams niveau zal dan ook - dat hoopt Vandenbroucke ongetwijfeld - minder last hebben van de Waalse syndicale 'beïnvloeding'. Meewerkende vakbonders zal hij dan ook graag 'redelijk' noemen, helemaal anders dan die 'conservatieve' linkse syndicalisten van beneden de taalgrens. In plaats van het zaaien van dit soort verdeeldheid zou Vandenbroucke misschien beter de solidariteit tussen de werkers organiseren op Europees terrein, en een deftige werkloosheidsuitkering van hetzelfde niveau eisen voor alle Europese arbeiders. Of hoe denkt Vandenbroucke de krachtsverhoudingen op te bouwen

De schrijver, dichter, cineast en provocateur Pier Paolo Pasolini kwam in het prille begin van de jaren zeventig tot de conclusie dat aan de hervormingsperiode een einde gekomen was en dat de restauratie zich ingezet had. Met een haast profetische scherpzinnigheid zag hij hoe Italië de weg insloeg van 'de Hedonistische Consumptiemaatschappij', dat hij een fascisme noemde dat nog erger was dan dat van Mussolini. Pasolini was van mening dat 'de Macht' onder de klasse der arbeiders en armen in het algemeen een culturele 'genocide' uitgevoerd had door middel van het opleggen van nieuwe Modellen - 'die de arbeiders en armen radicaal hebben veranderd en hen zo van de aardbodem hebben weggevaagd'. In de onafgewerkte en postuum gepubliceerde roman 'Olie' (Meulenhoff, Amsterdam, 1996) geeft hij een beeld van deze 'genocide'. Ik nodig u uit enkele bladzijden uit deze roman door te nemen. Misschien valt de gelijkenis op met het Vlaanderen van 13 juni. DOOR JOHNY LENAERTS

Pasolini

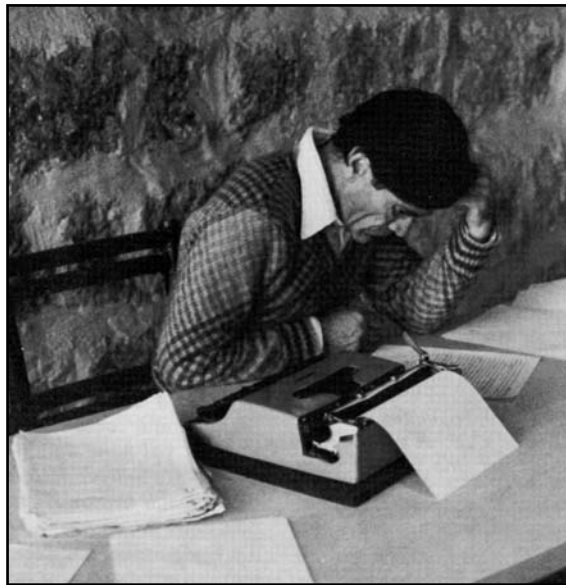
over de Hedonistische Consumptiemaatschappij

Aan het einde van een woestijnachtig landschap doemde er een stad op die gevormd werd door agglomeraties van flatgebouwen, doorsneden door viaducten, waar duizenden auto's en vrachtwagens met veel geraas overheen denderden. De vormen van de grote flatgebouwen, gerangschikt in asymmetrische maar regelmatige groepen, rond ommuurde binnenplaatsen, waren allemaal gelijk. Daar heerste een stilte als in een woestijn. De leegte was absoluut. Tussen de flats stonden nog oude, arme boerenhuizen, als ruïnes uit een andere wereld. 'Daar doemde de eindhalte op van de eerste autobus, iets heel ouderwets in de wereld, inmiddels. Maar de bestuurder en de conducteur die op hun beurt wachtten schertsten niet, zoals mensen van het volk plegen te doen. Ze stonden als stijve ambtenaren naast hun prachtige, nieuwe, glimmende bus.'

Er kwamen wat jongelui aangelopen, jongens en meisjes door elkaar, en zij brachten wat leven in de lege, kille omgeving. 'Maar hun gedrag was volkomen conventioneel,' schrijft Pasolini, 'overgenomen van de televisie. Sterker nog, een van hen, naast een kleine Fiat die glom als een spiegel, nam de houding aan van jongeren in reclames voor auto's, kleren, of een of ander accessoire. Hij had in zijn ogen precies dat volmaakte geluk, dat de weg afsloot voor ieder ander gevoel, dat niet leidde tot de identificatie met een geliefd model, zonder alternatieven. Maar aangezien dit volmaakte geluk vanzelfsprekend onecht en onnatuurlijk was, bleef er

in die ogen een zweem van schaamte en angst achter. De opgewekte woorden waren geforceerd. Maar niemand merkte dit op. En zo speelde iedereen zijn rol perfect.'

'In werkelijkheid predikte de televisie dagelijks, uur na uur, het pure hedonisme,' schrijft Pasolini. 'En de mensen hadden hun les op radicale wijze geleerd. Ze waren veranderd. Ze hadden zich de nieuwe menselijke modellen eigen gemaakt die hun waren voorgeschoteld door de cultuur van de macht. Ze hadden hun

traditionele modellen overboord gegooid.'

'Het ging om een werking en een mechanisme die in wezen konden worden omschreven door een reeks ontkenningen: die mensen waren niet meer zoals vroeger, hadden niet meer de (zij het noodgedwongen) zuiverheid van de armoede, hadden niet meer het oude respect, niet

meer die oude hoop op verlossing, die mensen schiepen niet meer hun eigen menselijke voorbeeld, plaatsten hun cultuur niet meer tegenover die van hun overheersers, kenden niet meer het heilige gevoel van berusting, kenden niet meer het zwijgend verlangen naar revolutie.'

'Er was nu nog maar één type mens over: het voorbeeld dat het centrum via de pers en de televisie met zachte hand aan iedereen opdrong. En omdat het een kleinburgerlijk voorbeeld was, werd de immense hoeveelheid arme jongeren die het trachtte te evenaren, erdoor gefrusteerd/vernederd. Er was geen volkstrots meer (...). Sterker nog, de duizend lire meer die de jonge proletariërs door de welvaart in hun zak hadden gekregen, had hen dom, arrogant, ijdel en slecht gemaakt. Alleen in de armoede manifesteert zich, zij het illusoir, de goedheid van de mens. Er was geen jongere uit het volk meer, op wiens gezicht niet een zelfvoldane grijns stond af te lezen, niemand meer, die nog een ander in de ogen keek, of die niet met neergeslagen ogen liep als een kostschoolmeisje, om daarmee zijn waardigheid, gereserveerdheid en morele principes uit te drukken. Er was geen greintje nieuwsgierigheid meer. Men was verplicht alles te weten. Er was alleen die nerveuze drang - die iedereen lelijk en bleek maakte - om aan je trekken te komen.'

KLEINE BURGERS

Carlo, de hoofdpersoon van de

roman, ziet aan het eind van de straat een optocht voortbijtrekken. Het was een fascistische demonstratie. 'Onder de demonstranten bevonden zich mannen van middelbare leeftijd (en ook een paar jongeren) in een zwart hemd; iemand bracht (naar de fotografen) een provocerende fascistengroet; je zag ook "partijvlaggetjes" wapperen.' Carlo staat het zwiingend te bekijken, en denkt: 'Nee. Dit zijn niet meer de fascisten. Onder hen zijn er nog slechts een paar die "achterlopen", en klassieke fascist zijn, maar die tellen niet meer mee (of tellen zoals alles telt wat een nieuwe historische context heeft overleefd). De teleurstelling is verschrikkelijk. Het einde van het fascisme duidt op het einde van een tijdperk en een wereld. Het is afgelopen met de wereld van de boeren en het volk.'

Carlo keek naar de fascist die voorbijkwamen. 'Zij konden niets anders zijn dan de werkelijke mensen die de macht (de geschiedenis) op dat moment verlangde. Hun klassieke mentale leuzen "God, Vaderland, Familie" sloegen nergens meer op. De eersten die er niet werkelijk meer in geloofden waren zijzelf. Misschien had van de oude wachtwoorden alleen het woord "Orde" nog betekenis. Maar daarmee had je nog geen fascisme. De mensen die langs Carlo heen liepen waren zielige burgers die inmiddels binnen de invloedssfeer waren geraakt van de zorgen die horen bij de welvaart, verpest en verwoest door de duizend lire meer die de "ontwikkelde" maatschappij in hun zak had doen belanden. Het waren onzekere, grauwe, angstige mensen. Neurotisch. Hun gezichten waren strak, verwrongen, bleek.' - 'Het was hun lot werk te doen dat minder slecht werd betaald dan in de voorafgaande decennia, en weekends door te brengen die wat burgerlijker waren; en die demonstratie was een leuke afleiding bij dit alles. (...) Het waren kleine burgers zonder lotsbestemming, gemarginaliseerd door de wereldgeschiedenis, op het moment dat ze werden gelijkgesteld aan alle anderen.'

Zijn ze gelukkig in hun consumptieweelde? Neen, zeker niet. 'Er was een algemene irritatie, iets van een

ontembare woede. Het leek of iedereen alles verschrikkelijk beu was. Er verspreidde zich een soort algemeen, verward cynisme, een geforceerd cynisme, alsof men er geen zin meer in had (het was de laatste erfenis van 1968 die de jongeren aan de volwassenen hadden nagelaten).'

In die jaren, schrijft Pasolini, was er in gegoede kringen veel 'gepeupel' opgedoken, veel 'middelmatige geesten', zoals Dostojevski zou durven zeggen - een term waarvoor Pasolini terugdeinst. 'En ze duiken niet alleen op zonder enig logisch doel, maar zelfs zonder ergens ook maar een snars van te begrijpen. Ze drukken eenvoudigweg zo krachtig mogelijk de algemeen heersende gevoelens uit van onrust en ongeduld, sterker nog, van onverdraagzaamheid.'

FRUSTRATIE

Volgens Pasolini wortelt dit heersende gevoel van onverdraagzaamheid in de consumptiementaliteit. Is de cultuur van de onderklassen verburgerlijkt, hun economische omstandigheden zijn dat niet. De verburgerlijking die door de consumptiemaatschappij veroorzaakt wordt, heeft geenszins de sociale klassen afgeschaft. Pasolini blijft dit bij herhaling benadrukken. In een artikelenreeks, gepubliceerd onder de titel 'Lettres Luthériennes' (Seuil, Paris, 2000), drukt hij dit als volgt uit: 'De verburgerlijking maakt integraal deel uit van de klassenstrijd. Daàrom is het dat

ik haast obsessieel verwijs naar de uitdrukking van Marx: "genocide", "culturele genocide". De heersende klasse, wiens nieuwe productiewijze een nieuwe vorm van macht gecreëerd heeft en bijgevolg een nieuwe vorm van cultuur, is de voorbije jaren in Italië overgegaan tot de meest complete en totale genocide van autonome (volks-)culturen die de

Italiaanse geschiedenis ooit gekend heeft. De jonge Romeinse subproletariërs (moet ik het nog voor de zoveelste keer herhalen?) hebben hun "cultuur" verloren, d.w.z. hun manier van zijn, van zich te gedragen, van praten, de realiteit te beoordelen. Men heeft hen een burgerlijk (consumeristisch) levensmodel voorgeschoteld; zij werden op de klassieke manier vernietigd en verburgerlijkt. Hun klassenconnotatie is dus momenteel louter economisch, en niet langer eveneens van culturele aard. De cultuur van de onderklassen bestaat (haast) niet meer: er bestaat enkel de economie van de onderklassen. Ik heb in deze verdoemde artikelen tot in den treure herhaald dat de ontzettende ellende en de criminele agressiviteit van de jonge proletariërs en subproletariërs net voortvloeit uit het onevenwicht tussen cultuur en economische omstandigheden. Het spruit voort uit de onmogelijkheid om (tenzij via mimetisme) de burgerlijke culturele modellen te realiseren, hetgeen zijn oorzaak vindt in de blijvende armoede, die verhuld wordt in een denkbeeldige verbetering van het levensniveau.'

En op een andere plaats ('Ecrits corsaires', Flammarion, Paris, 1987) schreef hij: 'De Italianen hebben met enthousiasme dit nieuwe model omhelsd, een model dat hen door de televisie voorgehouden wordt volgens de normen van de productie die welvaart schept (of, beter: die hen redt uit de ellende). Ja, zij hebben dit model aanvaard, maar zijn zij werkelijk in staat om het te realiseren? Neen. Ofwel realiseren zij het materieel slechts gedeeltelijk en worden zij er de karikatuur van, ofwel slagen zij erin het op zo'n beperkte schaal te realiseren dat zij er het slachtoffer van worden. Frustratie of ronduit neurotisch verlangen zijn voortaan collectief gedeelde gemoedstoestanden.'

'We want the world and we want it now!' zong Jim Morrison in 1968. En de Vlaming uit 2004 wil vakantie in Tenerife én vakantie in Antalya - *all in*. Maar de koe is niet vet genoeg: de melk smaakt zuur.■

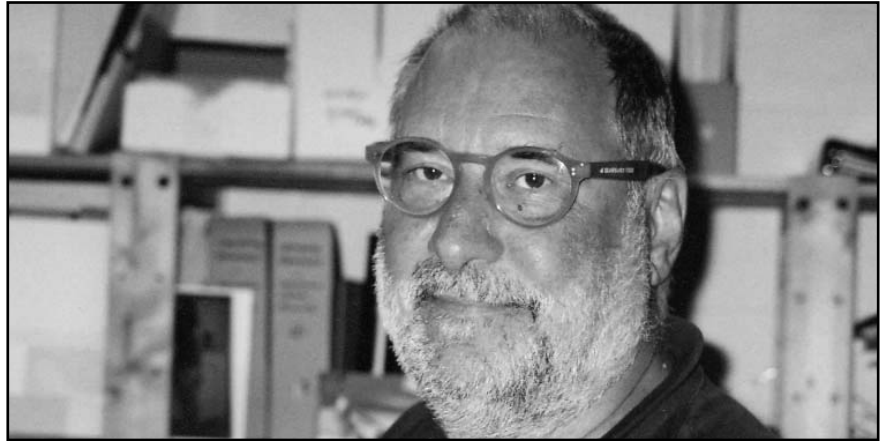
In gesprek met Eric Corijn

Op 3 juli kwamen een 300-tal progressieven samen in het ACOD-gebouw in Brussel om er van mening te wisselen over de steile klim van het Vlaams Blok en de strijd ertegen. Op 25 september komt er een vervolg op die vergadering in de Vooruit in Gent. Rood zocht Eric Corijn op, prof aan de VUB en mede-initiatiefnemer van die bijeenkomst. Het werd een uitgebreide babbel over politiek, maatschappij en verzet. INTERVIEW DAVID DESSERS

"Binnen een neoliberale context Vlaams Blok niet

Eric Corijn: De overwinning van het Blok op 13 juni was geen verrassing. Ze ligt in de lijn van de ontwikkelingen sinds 1991 en zelfs daarvoor. Je moet het Vlaams Blok bekijken als een symptoom van diepere maatschappelijke ontwikkelingen in Vlaanderen. Het is geen zelfstandig fenomeen, geen "verschijnsel" zoals Antwerps oud-burgemeester Cools het noemde. De opkomst van extreemrechts, in geheel Europa trouwens, hangt samen met de neoliberale afbouw van het welvaartsstaat-compromis. De nieuwe stoot in de mondialisering van het kapitalisme en de daarmee gepaard gaande deregulering op nationaal vlak brengt vele mensen in verwarring. En die "ontworteling" wordt dan op een golf van vreemdelingenhaat opgevangen door specifiek nationale rechtse tradities. In Vlaanderen is dat het rechtse nationalisme dat sinds de jaren dertig is verbonden met het Nieuwe Orde-denken. Eén keer dat een partij echter een kwart van de bevolking - met uitschieters tot 40 procent - achter zich heeft, kan je natuurlijk niet meer spreken van één homogeen electoraat.

Ik ben het er echter nooit mee eens geweest om de stemmen van het Vlaams Blok alleen als proteststemmen te bekijken. Je moet ervan uitgaan dat er een zeker verband bestaat tussen het electoraat en het programma van een partij. Anders kan je gewoon niks meer analyseren. Niet alle mensen die voor de SP.a stemmen zijn socialisten, niet alle kiezers van de VLD zijn liberalen. Dus niet alle mensen die voor het Blok stemmen zijn racisten. Maar ze stemmen wel voor een racistische partij. Het Blok-electoraat bestaat uit verschillende delen, aangesproken door verschillende accenten van het programma. Voor het Blok stemmen mensen met verschillende sociale posities en met verschillende

motiveringen: racisten, fascisten, vlaams-nationalisten, conservatieve christenen...

Die combinatie heeft in Vlaanderen zeer diepe wortels. Het is belangrijk om aan te geven dat de kern van het Vlaams Blok in Vlaanderen een echte historische continuïteit kent sinds de jaren 30.

Voorts is er nog een tweede objectieve moeilijkheid om tegen het Vlaams Blok op te komen. Die heeft ermee te maken dat de dominante politieke klasse in Vlaanderen gedurende de laatste 30 jaar bezig is geweest met de opbouw van een nieuwe natiestaat, wat de meeste landen in de 19de eeuw hebben gedaan. En daartoe hanteren ze een discours waarbij Vlaamse eigenheid, identiteitsvorming, monocultuur centraal staan of zeker niet afgewezen worden. In die opbouw speelt bijvoorbeeld het afwijzen van de "Franstalige" van de "Waal" of van de PS, als de vertegenwoordiger van de Ander, een belangrijke rol. Het Vlaams Blok staat eigenlijk voor een radicalisering van datzelfde programma. Dat maakt ook dat Vlaanderen slecht omgaat met zijn multiculturaliteit. Het zorgt ervoor dat het Vlaams Blok veel meer aansluit bij de

heersende politieke hegemonie in Vlaanderen dan bijvoorbeeld radicaal linkse, cosmopolitische, multiculturele opties.

HOE BEOORDEEL JIJ NA 13 JAAR HET CORDON SANITAIRE? HEEFT HET NIET TEVEEL TOT EEN HEILIGE EENHEID TEGEN HET BLOK GELEID OP BASIS VAN EEN NEOLIBERAAL PROGRAMMA?

Eric Corijn: Neen. Het één heeft niet rechtstreeks met het ander te maken. Voor mij is het cordon sanitaire een succes. Het staat natuurlijk onder druk, voortdurend, het is nooit verzekerd. Maar laat ons duidelijk maken wat het is en wat het niet is. Het is geen strategie om het Vlaams Blok terug te drijven. Het cordon sanitaire is een politieke afspraak van niet-samenwerking om zo de andere partijen er zoveel mogelijk van te weerhouden om het Vlaams Blok-discours op te nemen in de heersende hegemonie van de samenleving. Eerder dan dat het cordon sanitaire gericht zou zijn tegen het Vlaams Blok alleen, is het in feite een limiet voor de rechterzijde binnen het kamp van de zogenaamde democratische partijen. Zij zijn voortdurend verleid het ondemocratische Vlaams Blok op te nemen in een krachtsverhouding

tegen de linkerzijde. Het cordon dient er dus voor om de democratische rechterzijde binnen de grenzen van de democratie te houden. Het gaat erom partijen als het Blok buiten het democratische, institutionele, politieke speelveld te houden. Het gaat erom racisme en autoritarisme geen enkele politieke legitimiteit te geven. Indien we de schok

kan je het verslaan"

van 24 november 1991 niet hadden gebruikt om alle democratische politieke partijen op dat politiek engagement vast te pinnen, dan waren er vandaag reeds een aantal gemeenten waarin lokale burgemeesters samen met het Blok rechtse meerderheden zouden vormen. Dan zouden liberalen en christen-democraten het veel makkelijker hebben gehad om stukken van het Vlaams Blok programma over te nemen. In die zin is het cordon sanitaire geslaagd.

Tegelijk kan je vaststellen dat de strategieën tegen het Vlaams Blok, voor zover die er al geweest zijn, niet gewerkt hebben. Het cordon is een stelregel voor het democratische kamp, daarmee heb je nog geen tegenoffensief ingezet. Er zijn verschillende plannen geweest, die nooit ten volle werden uitgevoerd. Wat is de *fond* van de zaak? Als we ervan uitgaan dat het Vlaams Blok een symptoom is, dan moet je twee dingen doen. Aan de één kant moet je het symptoom bestrijden door het af te bakken. Als je hoofdpijn hebt, neem je een aspirine ook al neemt die alleen de pijn weg. Dan moet je de diepere oorzaken detecteren en daar maatregelen tegen nemen. Wij hebben die diepere oorzaken in drie maatschappelijke verschuivingen gesitueerd. Ten eerste is er de groter wordende sociaal-economische kloof. Vervolgens de verdere depolitisering van de samenleving, die we beschreven hebben als de kloof tussen burger en politiek. Dat wil zeggen dat er een kloof is ontstaan tussen de maatschappelijke ontwikkelingen en de politieke representatie daarvan, zowel in de instellingen als in de partijen als in het politieke discours als bij de bevolking. De "pensée unique" heeft ervoor gezorgd dat er niet langer over de structurele oorzaken van ongewenste ontwikkelingen wordt gediscussieerd. En dan is er ten derde de veralgemeende commercialisering van de cultuur, de vermarkting, de dominantie van de consumptiecultuur. Dat laatste betekent aan de ene kant wel méér cultuur in de samenleving, maar cultuur die volledig als ruilwaar wordt behandeld, die is "vermarkt". Die drie fenomenen zijn innig met elkaar verbonden, ze zijn de drie peilers waarop zich een nieuwrechtse hegemonie in het Westen heeft gevormd. Er is een verrechtsing van het "centrum" en dat proces op zich houdt een anti-democratisch offensief in. Het gaat hier om de heersende krachten in de samenleving, niet alleen om extreem-rechts. Het is dat verband tussen de opbouw van een nieuw hegemonisch systeem in het kapitalisme en het voorkomen van sterke extreem-rechtse partijen dat moet worden begrepen. Dus zonder een uitdieping van de democratie, van de sociale gelijkheid en van de multicultuur is er geen teruggrijpen van extreem-rechts mogelijk. Het status quo is geen optie. Alleen de bestaande instellingen en procedures verdedigen, zoals

sommigen doen, leidt er alleen toe dat uiteindelijk extreem-rechts, na enkele plastische ingrepen, opgenomen zal worden in het systeem zelf.

Het Vlaams Blok bestrijden houdt dus noodzakelijkerwijze ook een strijd in voor meer democratie en voor meer sociale gelijkheid. Vandaar dat we moeten opkomen voor een positief programma van echte participatieve democratie, van echte sociale herverdeling en voor echte kwaliteitscultuur. De maatschappelijke ontwikkelingen gaan echter in de tegenovergestelde richting. Het neoliberale project is natuurlijk verschillend van het extreem-rechtse. Maar de twee passen wel in eenzelfde maatschappelijke evolutie. Als je de concurrentiecapaciteit als hoogste waarde hanteert, dan moet je voortdurend lasten verlagen en dan moet je voortdurend de kosten van de arbeid verlagen. En dan moet je onvermijdelijk uiteindelijk antidemocratische en autoritaire maatregelen nemen. Binnen een neoliberale context is het onmogelijk om uiterst rechts beslissend te verslaan. Dat is de les van de laatste vijftien jaar.

WAT VIND JIJ DAN VAN DE OPEN BRIEF VAN JOHAN VANDE LANOTTE, WAARIN HIJ STELT DAT HET DE KIEZERS VAN HET VLAAMS BLOK ZELF ZIJN DIE VERANTWOORDELIJK ZIJN VOOR DE GROEI ERVAN.

Eric Corijn: Aan de één kant geef ik hem gelijk. Zoals ik reeds eerder zei, ben ik het niet eens met analyses die de kiezers van het Vlaams Blok vrijpleiten van hun verantwoordelijkheid. Er is een verschil tussen een verklaring en een verontschuldiging. Het is niet omdat je gedrag begrijpt, dat je het moet aanvaarden. Natuurlijk zijn er uitgesloten, maar er zijn evenveel uitgesloten die niet voor het Vlaams Blok stemmen. Natuurlijk zijn er werklozen die gedegouteerd zijn en voor het Vlaams Blok stemmen, maar er zijn evenveel werklozen die dat niet doen. Natuurlijk zijn er middenklassers die zich bedreigd voelen, maar ze stemmen niet allemaal voor De Winter. Diegenen die voor het Blok stemmen mogen daarop aangesproken worden, ze weten verdomd goed in welk kamp ze zitten. In die zin heeft Vande Lanotte gelijk: de kiezers van het Vlaams Blok zorgen ervoor dat die partij 24 procent van de stemmen heeft. En het is noodzakelijk een onverzoenlijk politiek debat aan te gaan met dat kamp.

Anderzijds klopt het natuurlijk ook dat hij door enkel dat te zeggen zichzelf als minister van de afgelopen jaren probeert vrij te pleiten van elke verantwoordelijkheid. Want als het je menens is met het trachten terug te dringen van het Vlaams Blok, moet je natuurlijk ook een beleid voeren dat daarop gericht is. In de kranten lezen we vaak dat alles al geprobeerd is. Welnu, daar ben ik het allerminst mee eens. In elk geval heeft de gevoerde politiek gefaald. Ook dat moet Vande Lanotte kunnen erkennen. Onder het voorzitterschap van Tobback liet de SP zich inspireren door de analyses van Mark Elchardus. Die stelde dat de breuklijnen in de samenleving rond twee assen draaien. Aan de één kant een sociaal-economische as en aan de andere kant een ethische as. Hij concludeerde uit empirisch onderzoek dat het electoraat van de SP zich in het kwadrant "sociaal-economisch progressief" en "ethisch conservatief" bevond. Feit is dat in de jaren 90 de corporatistische en defensieve reflexen in de georganiseerde arbeidersbeweging zijn toegenomen. Een deel van de basis werd aangetrokken door het Vlaams

Blok. De conclusie van Tobback was de nieuwe "flinkheid". Ingaan op de roep naar meer autoriteit: het veiligheidsprobleem centraal stellen, werken aan de politiehervorming, ingaan tegen het liberalisme... Op de andere as van Elchardus - het sociaal-economisch radicale - werd echter geen beleid gevoerd. Er kwamen geen nieuwe vormen van herverdeling, geen verhoging van de lonen, geen vermogensbelasting enz. De rijken werden rijker en de armen armer. Maar de SP heeft haar verloren volks electoraat niet teruggevoeren en riskeerde haar nieuwe basis in de nieuwe middenklasse, de loontrekkende middenklasse tegen de haren te strijken. Patrick Janssens heeft dan het discours gewijzigd en zich gericht naar die lagen. Hij heeft de afwerking gedaan van de ombouw van de sociaal-democratie. Eerst was het een klassieke arbeiderspartij, ingeplant in de klassieke industriële arbeiderslagen. Dan is de SP eerder de partij geworden van de openbare diensten, van leraren en staatsambtenaren. Nu is ze - zoals de meeste partijen - een organisatie van permanenten in de politiek of in het maatschappelijke veld, gecombineerd met links-liberale waarden. Maar in die nieuwe stijl worden de bangen en de hulpelozen niet aangesproken. Er is niet langer een programma gericht op deze mensen. Steve Stevaert heeft dat wat proberen op te vangen met zijn gratis-verhaal, maar alles gebeurt op basis van een grondige aanvaarding van de marktmechanismen, van de sturing door privé-belangen. De sociaal-democratie heeft heel haar sociaal-economische kritiekfunctie opgegeven. Ze heeft in de theorie van de actieve welvaartsstaat de fundamentele mechanismen van een kapitalistische markteconomie als principes aanvaard. Daarom is ze slecht gewapend om de strijd tegen het Blok te voeren.

DE RADICALE LINKERZIJDE IS ECHTER ZEER KLEIN IN DIT LAND EN HEEFT ZELF GEEN RECHTSTREEKSE GREEP OP HET POLITIEKE SPEL. HOE KUNNEN RADICAAL LINKSE MILITANTEN EEN ZINNIGE ACTIVITEIT ONTWIKKELEN GERICHT TEGEN HET VLAAMS BLOK?

Eric Corijn: De sociaal-democratie is nog steeds de grootste en belangrijkste formatie in het progressieve

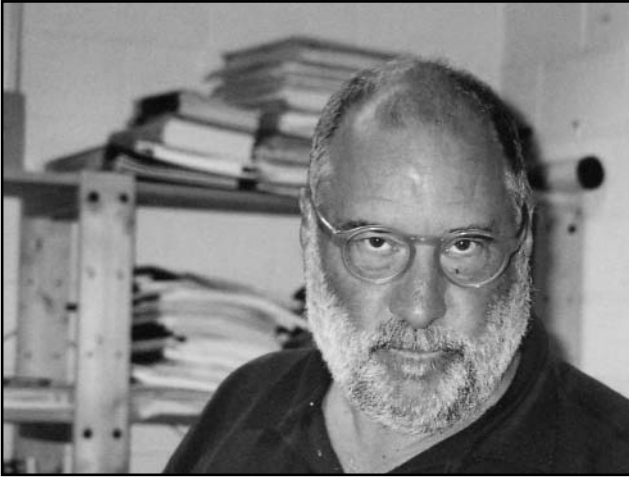
kamp. Er zijn de laatste dertig jaar twee andere projecten gegroeid in dat kamp. Enerzijds de groenen en anderzijds revolutionair links. Geen van beiden zijn erin geslaagd een alternatief te bieden. Die balans moet ook nog eens worden gemaakt. Je kan een project niet tijdloos houden en blijven zeggen dat het gelijk zal worden aangetoond bij een komende nieuwe opgang van de arbeidersstrijd. Men moet vaststellen dat het project van de revolutionaire linkerzijde - dat is gegroeid in de jaren zestig - niet is gelukt. Wat was dat project eigenlijk? Eind jaren zestig, begin jaren zeventig bestond er zowel een objectieve als ideologische geloofwaardigheid om de radicalisering van de arbeiders-

klasse rond klassieke thema's als arbeidsverhoudingen en -voorwaarden te combineren met een aantal nieuwe sociale bewegingen, rond ondermeer milieu, mensenrechten, vrouwenrechten, strijdcultuur etc. "Arbeiders-studenten één front" was realistisch. Het project bestond erin om een nieuwe politieke stroming te vestigen rond de combinatie van enerzijds de arbeidersbeweging en anderzijds de verschillende sporen waarop mensen radicaliseerden, maatschappelijke kritiek ontwikkelden, vochten tegen onderdrukking. Dat gecombineerde spoor stelde ook de vragen naar een nieuwe maatschappelijke hegemonie. Door de economische crisis, midden jaren zeventig, heeft de klassieke arbeidersbeweging zich teruggeplooid op een defensieve houding. De solidariteit met de werklozen werd

onderbroken, andere emancipatorische thema's liet men vallen, voor de afbouw van de welvaartsstaat had men geen echt alternatief. Daardoor kwam er ook een verzelfstandiging van de andere nieuwe thema's. De arbeidersbeweging had geen alternatief maatschappijproject meer en had niets specifiek meer te zeggen over de combinatie van al die verschillende thema's. Daardoor werd het revolutionair-linkse project ongelooftwaardig. Een aantal organisaties - ook de SAP - verklaarden zich tot kleine arbeiderspartijen die de hegemonie binnen de arbeidersbeweging wilden bekampen. Dat is niet gelukt.

Maar tegelijkertijd slaagde revolutionair links er volgens mij ook niet in om alle grondige hervormingen die de samenleving de jongste 25 jaar doormaakte te begrijpen en te integreren. Er is wel degelijk een nieuwe wereldorde. Wat is de balans van het experiment van de arbeidersstaten? Wat is het perspectief van de post-nationale regulering? Is "inter-nationalisme" nog wel de goede formule? (Nationale bevrijding in een internationale dialectiek). In mijn ogen moet een alternatief vandaag een veel betere combinatie bieden van verschillende sociale categorieën en van verschillende niveaus van regulering. Eén van de centrale vraagstukken blijft natuurlijk: wat is het historisch subject? Wie zijn de actoren van de verandering? Tot nu toe ging men ervan uit dat de objectieve sociale positie van de arbeidersklasse een subject zou genereren dat de omwenteling zou dragen. Ik ben er meer en meer van overtuigd dat het historisch subject een gecombineerd subject zal zijn dat een verbinding is van verschillende subjectieve posities, al kunnen ze dan objectief tot dezelfde klasse behoren. Vandaag is de meerderheid van de bevolking loontrekkend en toch blijft de klasse verdeeld en stemt ze in met de kapitalistische orde. Het kritische bewustzijn ontstaat in verschillende omstandigheden en die kunnen niet allemaal herleid worden tot eenzelfde "objectieve" positie. Zo simpel is het niet. Sommige vrouwen worden in hun maatschappelijke kritiek vooral gemotiveerd door de feministische subjectpositie. Het heeft geen zin om ze dan te zeggen: "Eigenlijk ben jij arbeidster

en is jouw plaats in de arbeidersbeweging". Heel wat arbeiders willen zelf die subjectpositie 'arbeider' niet eens aan nemen. Je moet vandaag vertrekken van de reëel bestaande subjectposities en een discours ontwikkelen dat die subjectposities aanspreekt en een uitweg biedt voor de problemen die mensen ervaren vanuit die positie. Dat is in ieder geval een heel moeilijke opdracht en daarvoor heeft niemand een "evident" antwoord klaar.

MAAR PRAKTISCH NU. WAT TE DOEN?

Eric Corijn: Ik denk dat we een praktijk moeten ontwikkelen die beantwoordt aan de complexiteit van de nieuwe wereldorde en tegelijk dicht genoeg bij het dagelijkse leven staat. Dat samengaan tussen complexiteit en nabijheid zie je het meest direct in de steden. Ik ben ervan overtuigd dat de emancipatie van de mensheid zal berusten in de emancipatie van de stedelijkheid. En dat is wat anders dan te denken dat het gaat om de emancipatie van "landen". Objectief is dat een nogal evidente vaststelling, vermits binnenkort 85 procent van de wereldbevolking in steden zal leven. De stedelijke conditie is de conditie van de mensheid. In tegenstelling tot de natie-staat, waarin mensen verenigd worden op basis van een geconstrueerde identiteit, moet men in een stad samenleven op basis van het verschil. In een stad leven, betekent samenleven met vreemden. En die verschillen kunnen niet altijd herleid worden tot eenvoudige objectieve gemeenschappelijke belangen. Leren omgaan met die complexiteit en stedelijkheid is een belangrijke praktische voorwaarde geworden. Je kan het Vlaams Blok ook karakteriseren als de partij van de antistedelijke traditie in de steden.

Steden zijn vandaag echter de plaatsen in de wereld. Dat betekent dat we een aantal organisatorische en programatische tradities, die erg sterk berusten op de organisatie van de wereld in een systeem van natiestaten, moeten herdenken. We hebben dus terzelfdertijd echte mondiale en continentale netwerken nodig en terzelfdertijd echte plaatselijke krachtsverhoudingen. Ik vraag me dus af of de nationaal gecentraliseerde partij die aan nationale politiek doet, daarvoor nog een goede organisatievorm is. Maar goed, praktisch nu. De volgende electorale krachtmeeting zijn de gemeenteraadsverkiezingen. We moeten mensen groeperen en mobiliseren en opnieuw voor politiek interesseren die in feite het gevoel hebben elke greep op hun leefomgeving te hebben verloren. En daarom moeten we praktijken ontwikkelen die allemaal te maken

hebben met het opnieuw greep krijgen op reële delen van het samenleven. We moeten reageren op wat de privatisering, de liberalisering en de deregulering hebben kapot gemaakt. En daarvoor moeten we een andere uitweg aanbieden dan de versimpeling die het Vlaams Blok vertegenwoordigt. Maar als je mensen terug wil leren denken in termen van het algemeen belang, het publieke dan moet je starten aan de voordeur van de mensen. De stoep, de straat, de wijk...

Daarom denk ik dat de strijd tegen extreem rechts loopt via een positief alternatief van echte participatieve democratie, van echte duurzame wijkontwikkelingsplannen, van concrete samenlevingsopbouw op een andere leest dan via de markt. We moeten vormen ontwikkelen van democratisch zelfbestuur van de buurt. Participatieve democratie, participatieve budgetten, wijkontwikkeling. In de strijd tegen het Vlaams Blok gaat het niet in de eerste plaats om oorlogsverklaringen. Het gaat om een strijd voor een nieuwe maatschappelijke hegemonie. Zonder ander samenlevingsmodel zullen de productieverhoudingen niet worden veranderd. Het Vlaams Blok past in het bestaande maatschappijmodel. Datgene dat het dagelijkse leven van de mensen beheerst, de geldeconomie, de marktverhoudingen, de ruilverhoudingen..., dat moet allemaal ontregeld worden. We moeten een beter leven dan het kapitalisme kunnen aanbieden en niet enkel als een god een hiernamaals beloven. We moeten dus leefbare steden maken. Dat gaat om arbeidsverhoudingen, maar evenzeer om publieke ruimtes, om cultuurbeleid, om huisvesting, om zeggenschap. In de linkse traditie is er daar niet genoeg over nagedacht. De enige communist die dat wel heeft gedaan is Henri Lefèbvre, politiek marginaal en uiteindelijk uitgetreden uit de Franse KP. Ik pleit er dus voor de strijd tegen het Vlaams Blok te kaderen in een strijd voor het stedelijke cosmopolitisme op basis van een goede diagnose en een duurzaam ontwikkelingsplan. Een dergelijke stedelijkheid situeert zich natuurlijk binnen een continentale schaal, veel ruimer dan het land. Zulke optie past in in een andersmondialistisch perspectief, maar dient evenzeer rekening te houden met 2006 en met het feit dat het Blok buurt per buurt moet worden teruggedreven. En, zich organiseren op het stedelijk vlak laat ook toe onmiddellijk in het verzet te gaan daar waar na de gemeenteraadsverkiezingen het cordon wordt doorbroken.

JULLIE ORGANISEREN EEN NIEUWE VERGADERING OP 25 SEPTEMBER IN DE VOORUIT IN GENT.

Eric Corijn: Die vergadering moet tot meer samenhang komen dan de eerste. Drie juli kwam er omdat "we iets moesten doen". Nu hebben we nood aan een meer gestructureerde vergadering in Gent. Er moet duidelijkheid komen over enkele algemene lijnen. Zelf vind ik dat er een herbevestiging moet komen van het cordon sanitaire. En dan moeten we ons voorbereiden op de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. Tijdens de twee jaar die ons van die verkiezingen scheiden moet er een strijd gevoerd worden, voornamelijk in de grote steden. Laten we daar de krachten positief bundelen. Er moet een basisanalyse gemaakt worden van de stedelijke toestand en een goed stadsproject ontwikkeld worden. Daarvoor hebben we coalities in de civiele maatschappij nodig die op stedelijk vlak kunnen wegen. En het is belangrijk dat de jongere generaties hierbij meer op het voorplan komen. ■

"Politiek steunt steeds meer op personencultus, mediatisering en commercialisering, ze richt zich tot een anonieme 'publieke opinie', met de reclametechnieken van emotie en verleiding en minder gericht op de verstandelijke instemming dan op een emotionele steun." Informatie is koopwaar geworden. Achtergronden en analyse moeten steeds meer wijken voor docusoaps, emotelevisie en infotainment. De auteurs zien een eenheidsdenken ontstaan dat wordt opgedist door het Politiek-Mediatiek-Commercieel Complex. Tegenover de hegemonie van het consumentenkapitalisme plaatsen zij consuminderen, de wederinvoering van een beroepsethiek voor journalisten en de keuze voor kwaliteitsvraagstukken. Tegelijk worden de heersende formats ter discussie gesteld. Welk diepgang mag worden verwacht van politici die zich alleen nog mogen uitdrukken in statements van twaalf seconden? DOOR DIDI DE PARIS

Zonnige groeten vanuit het 'politiek-mediatiek-commercieel complex'

Pleidooi voor -alweer- een slecht boek

Eric Corijn schetst hoe geleidelijk werd afgestapt van het naoorlogse keynesiaans consensusmodel. In plaats daarvan kwam een kruisbestuiving tussen de sociaal-democratie en het liberalisme, met een steeds autoritairder discours. Jan Blommaert schildert populisme als een taalregime waarin de communicatie die gebeurt namens het volk niet teveel moeilijke woorden mag bevatten. Markant is dat de sociale wetenschappen makkelijk moeilijk taalgebruik wordt verweten; harde wetenschappers daarentegen mogen zich naar hartelust bedienen van hun jargon.

DOMHEID ALS STRATEGIE

Twee opvallende voorbeelden illustreren dat het nieuwe anti-intellectualisme behoorlijk wordt gemanipuleerd. De Morgen roept graag op om zich om de gewone man te bekommeren; deze krant is inderdaad, via stukken zoals die van Yves Desmet en Filip Rogiers, de krant over de gewone man geworden, maar dan wel voor de hoogopgelei-

netsmedewerkers zijn stuk voor stuk high-brow. De auteur geeft een voorbeeld waar de politicus in één citaat verwijst naar én schrijver Mario Vargas Llosa én filosoof Plato. Voor iemand die zich profileert als anti-intellectueel, komt dat wel erg ongeloofwaardig over.

Marc Holthof stelt dat anti-intellectualisme vandaag een deugd is. Domheid is een uitgekende intellectuele constructie. Alom krijgen men te maken met zorgvuldig geconstrueerde clowns zoals Berlusconi, Blair en de olie-domme Bush. Een internationaal voorloper in de internationale der dommeriken was ongetwijfeld Ronald Reagan. Natuurlijk weegt de ene oplichter meer door dan de ander. Doorgaans is de politieke poppenkast een stuk onschuldiger dan het grootschalige bedrog om een oorlog tegen Irak te starten.

Dieter Lesage schetst de globale context waarin het populisme als spreekregime moet worden geplaatst. Het volstaat niet globaal te denken, politici moeten ook globaal durven handelen. Daartoe zijn populistten allerminst geneigd. Als leidraad voor zijn betoog gebruikt Lesage 'Empire' van Michael Hardt en Antonio Negri. Dit wordt internationaal gezien als een van de belangrijkste ideologische boeken van de laatste decennia. Het is een eerste analyse van het huidige mondiale kapitalisme, en een zoektocht naar een progressieve

identiteit na de Val van de Muur. Vanwege de hoge moeilijkheidsgraad heb ik mij nog niet gewaagd aan de lectuur van dit boek. Voor degelijke vorming kan de leek immers nergens meer aankloppen. Niet alleen in het onderwijs slaan de vermarkting en oppervlakkigheid toe (zie Gonzo #62), ook in de volwasseneneducatie en in het sociaal-cultureel vormingswerk. Een overheidsproject voor leesbevordering kreeg zelfs de naam 'Fahrenheit 451'...

POOR, STUPID & UGLY

Zelden kreeg een boek zoveel kritiek als 'Populisme'. Liefst zag men de papieren tijgers verdwijnen in de prullenmand. De Standaard der Letteren bestempelde de auteurs als 'Spookrijders op een autoloze zondag'. DM Boeken had het over 'het rechts-elitaire discours van vier linkse intellectuelen'. De critici zagen het boek als een aanval op Steve Stevaert. Of was het omdat de ooit socialistische krant zich genuïkorfde weet sinds ze werd opgeslokt door De Persgroep van de liberaal en mediamagnaat Christian Van Thillo? Of omdat de krant verworpen is tot dé ideologische broedplaats voor het eerder geschetste autoritair discours? Krijgen andersglobalisten daarom eerder vrije tribunes in De Standaard dan in De Morgen?

Wellicht gaat het om processen die al langer plaatsvinden. Pogingen om

de, intellectuele en hoge-cultuur-consumerende professionals. Ook het portret van de socialist Steve Stevaert is ontluisterend. Zijn kabi-

het individu te doen opgaan in de massa zijn van oudsher inherent aan dictaturen. In 1933 publiceerde Wilhelm Reich *'Massenpsychologie des Faschismus'*. Walter Benjamin schetste hoe in het *Second Empire* de verspreiding van massamedia gepaard ging met toenemende censuur. Gelijkaardige pogingen worden vandaag ondernomen om het net onder controle te krijgen. Het aantal publicaties over cultuur, media en politiek neemt gestaag toe. Frans Aerts publiceerde in 1992 'Lof der banaliteit' en in 1993 'De dictatuur van het simplisme. Over cultuur in de tijd van de media.' Marc Reynebeau publiceerde in 1988 'Apollo's klacht. Over cultuur in Vlaanderen en elders'. Daarnaast is er nog de quasi permanente productie van academici zoals Rudi Laermans en Gust de Meyer. Niemand verwoordde het totnogtoe beter dan Leo de Haes met zijn boek uit 1995 'Cultuur is oorlog'.

De oplettende burger wordt geconfronteerd met een kluwen van processen die zich geleidelijk voltrekken. Het resultaat is een nachtmerrie die elke science-fiction overtreft. Vandaag gebeurt uitsluiting op basis van rijkdom, leeftijd, schoonheid en intelligentie. In de kennismaatschappij controleert een elite de kennis. Onderwijs wordt georganiseerd volgens hun inzichten. Mogelijk is het spreekregime niets anders dan een verfijnde manier om brede bevolkingslagen dom te houden.

HYPER-POPULISME

De discussie rond dit boek heeft dieperliggende oorzaken. In de eerste plaats is dit een partijtje paniekvoetbal onder intellectuelen, journalisten en politici. Een uit de hand gelopen debat waarbij de boodschapper worden afgeschoten. Tegen een achtergrond van mega-fusies en toenemende machtsconcentraties in de media, wordt de pers als democratische vierde macht ernstig bedreigd.

De auteurs van "Populisme" hebben overschot van gelijk als zij stellen dat de media geperverteerd worden door de commercie, maar er wordt in dit boek misschien iets vaker op de man dan op de bal gespeeld. Ook iemand als Filip Rogiers heeft zijn verdiensten. Recent schetste die een beklievend beeld van hoe het Vlaams Blok te werk gaat. Permanent speuren ze naar het ongenoegen bij "de mensen". Dit exploiteren ze dan met als enig doel er tactisch voordeel uit te halen. Rogiers gaf hiervan enkele opvallende voorbeelden. In het Antwerpse Doel strijdt de extreem-rechtse partij mee voor het behoud van het polderdorp, terwijl ze op een steenworp daar vandaan in een groep zitten voor de uitbreiding van de haven. Ook in het dossier van de nachtvluchten in de rand rond Brussel tonen ze hun Januskop. Terwijl ze elders het voortouw nemen om de belangen van de omwonenden te behartigen, steunen ze even fervent de vraag van koerierbedrijf DHL om het aantal nachtvluchten op te drijven.

Daarnaast waart doorheen het populisme-debat ook het besef dat de democratie *tout court* meer en meer in het gedrang komt. Een politiek *worst case scenario* hangt ons boven het hoofd. Niet alleen neemt de verrechtsing toe, ook wint het Vlaams Blok aan macht en invloed. Met deze partij bevinden we ons op het terrein van het hyper-

populisme. Nu reeds zetelen mandatarissen in een nauwelijks te overzien aantal parlementaire, culturele en

Jan Blommaert: kop van jut bij 'populisten'.

foto: Ha

bestuurlijke commissies. Hierbij valt op dat het Vlaams Blok ontzettend geduldig tewerk gaat. De ervaring van extreem-rechts in de Zuidfranse steden leerde dat ze hun machtspositie slechts konden consolideren daar waar ze uitermate geleidelijk aan hun maatregelen doorvoerden. Op plaatsen waar men er meteen met de grove borstel doorging, werden ze electoraal afgestraft. De burgermeestersjerps behielden ze waar ze een beleid voerden dat aanvankelijk weinig verschillend was van het normale. Slechts druppelsgewijs sijpelden hun kleine maatregelen door. Nauwelijks had iemand het in de gaten toen *Le Monde* en *Libération* uit de bibliotheken verdwenen. Ook extreem-rechts beroept zich op Gramsci. "De hoofden van de mensen bezitten" vinden zij belangrijker dan parlementszetels binnenrijven. Hier zijn ervaren politici en supreme strategen aan het werk. Ze worden al slapend rijk. Zij hoeven slechts te wachten tot de macht hen als een rijpe vrucht in de schoot valt.

In "Populisme" wordt niet het proces van één politicus gemaakt. Het is het hele deficit dat aan de kaak wordt gesteld. Hoe democratisch worden kieslijsten samengesteld? Hoe democratisch zijn de vakbonden? Hoe niet-gouvernementeel zijn ngo's als die weliswaar behoorlijk worden gesubsidieerd, maar onder de voorwaarden die de overheid opgelegd? Alle partijen, alle vakbonden, het hele middenveld is in hetzelfde bedje ziek. De ironie ligt erin dat om een boek over populisme te recenseren, er moet worden gesimplificeerd. Uitgerekend de felle reacties die de vier auteurs te beurt vielen, illustreren hun gelijk. Zelden heb ik mij minder beklagd dat ik mij liet inspireren door slechte boeken. ■

Jan Blommaert, Eric Corijn, Marc Holthof en Dieter Lesage. *Populisme*. Berchem: Uitgeverij EPO, 2004.

Het ontstaan van *Respect - the Unity Coalition* is waarschijnlijk de meest belangrijke ontwikkeling voor de Engelse linkerkzijde in jaren. De nood aan een brede linkse formatie is niet typisch Brits, maar laat zich overal in Europa gevoelen. Tijdens het internationaal jongerenkamp van de Vierde Internationale staken we ons licht op bij Karen O'Toole van *Socialist Resistance*, terwijl we genieten van het zonovergoten meer van Ruesta. DOOR FRÉDÉRIC LEHEMBRE

RESPECT dwingt het af...

KAREN: "Deels is *Respect* een product van de leegte die werd achtergelaten door *New Labour*, en die niet kon worden opgevuld door één van de bestaande linkse organisaties. De sleutel lag in een brede coalitie van al die groepen plus duizenden onafhankelijken uit de vakbonden, sociale bewegingen, moslimgroepen, anti-oorlogscollectieven... Het idee dat een massapartij kan worden opgebouwd in de huidige omstandigheden door het één voor één rekruteren van activisten is een illusie. In de anti-oorlogsbeweging waren tienduizenden mensen actief die openstaan voor een socialistische en anti-imperialistische politiek, maar dat betekent niet dat ze ook onmiddellijk lid zouden worden van een revolutionaire partij. Velen onder hen zagen het wel zitten mee te bouwen aan een brede linkse formatie die geleid wordt door het boegbeeld van de anti-oorlogsbeweging in het parlement, George Galloway, samen met de SWP, de *Socialist Alliance*, de *Muslimassociation*, figuren van de *Stop the War Coalition*..."

Eer wie eer toekomt: *Respect* is er meer dan alle andere pogingen van de afgelopen tien jaar in geslaagd een resultaat neer te zetten dat kan tellen in veel regio's. Cijfers zeggen niet altijd alles en uiteraard is de score van 1,7 % voor *Respect* niet buitengewoon. Toch heeft een formatie links van *New Labour* nooit eerder zoveel stemmen gekregen. Meer dan een kwart miljoen Britten stemden *Respect* tijdens de Europese verkiezingen. Vooral in de buurt van Londen en Birmingham waren de resultaten schitterend. In Newham, Hackney, Walthamstow, Tower Hamlets (allemaal Noord- en Oost-Londen) en Preston (met 126000 inw.) haalde de partij 30 %. In Preston had ze 104 stemmen te kort voor een zetel. Tijdens de "by-elections" van 29 juli werd in East-London toch nog een zetel in de wacht gesleept. In Birmingham (1 miljoen inwoners) kreeg *Respect* 7,4% van de stemmen en Leicester (270 000 inw.) stevende af op 10%. *Respect* moet het dus vooral hebben van de grotere steden, maar veel minder van het zuiden van het land en het platteland. De coalitie, die nog maar acht maanden bestaat, moet zich dan ook nog verder geografisch inplanten.

KAREN: "De aandacht die *Respect* kreeg tijdens de verkiezingscampagne was miniem, maar gezien de resultaten zit daar wel verbetering in. De tegenvallende scores in het zuiden zijn vooral te wijten aan de sterke anti-oorlogskan-

didaten van de groenen ginder. *Respect* wou hen eerst steunen in die regio's. Indien we echter niet waren opgekomen in alle kiesdistricten, kregen we geen toegang tot de nationale media. Dat leidde onder andere ook tot een alliantie met de *Socialist Party* (CWI) in één regio.

Respect is er voor het eerst in geslaagd ook grote delen van de moslimbevolking te bereiken en te activeren in haar organisatie. Dat is een nieuwe en welgekomen, maar wel zeldzame ontwikkeling in Europa. Daarmee kan ze ook de radicalisering van grote delen van de meestal jonge moslimbevolking een linkse draai geven, waardoor conservatieve tendensen minder kans krijgen. De verkozenen in Oost-Londen is bijvoorbeeld een Bengaal die volop de steun genoot van zijn gemeenschap".

De vraag naar een nieuwe linkse organisatie is vooral opgedoken in 1994 met de lancering van *New Labour* door Tony Blair. Er waren de pogingen van Arthur Scargill, leider van de mijnwerkersvakbond, met zijn *Socialist Labour Party*, maar hij faalde omdat hij weigerde zijn partij te verbreden. De *Socialist Alliance* was een serieuze stap in de goede richting, maar kwam toch niet ver genoeg. Voor onze Engelse kameraden van *Socialist Resistance* is het duidelijk dat *Respect* een brede linkse partij moet worden waarin zich verschillende stromingen met een platform kunnen organiseren.

KAREN: "Ook de *Socialist Party* (CWI) en de *Communist Party* (CPGB) zouden nog overtuigd moeten worden om mee te doen. Op 30 en 31 oktober, na het Europees Sociaal Forum, houdt *Respect* in Londen een tweedaagse nationale conferentie over haar eigen toekomst. Na 13 juni stelde regisseur Ken Loach, fel betrokken bij *Respect*, al de vraag: "Zal het een linkse sociaal-democratische of een marxistische partij worden?". Voor ons is het duidelijk dat beide opties uitgesloten moeten worden. De invloed van de marxistische linkerkzijde zal natuurlijk sterk zijn. Vele activisten komen uit die hoek. Maar als je *Respect* definieert als een marxistische organisatie, dan sluit je heel veel leden en toekomstige leden op voorhand uit. Er zullen ook mensen zijn die zichzelf als "old Labour" of "left Labour" definiëren en dat mag geen probleem zijn. Het kan wel niet de bedoeling zijn om opnieuw een *Labour Party* te creëren. *Respect* moet *New Labour* niet van antwoord dienen door terug te gaan naar diens roots noch door het klein-links gedachtegoed op te leggen. We moeten vooruit gaan naar een nieuwe socialistische partij waarvan de leden samen een politiek project opbouwen op basis van politieke discussie en actie". ■

Oliur Rahman, de Bengaal die in Oost-Londen een zetel haalde voor *Respect*.

RESPECT

The Unity Coalition

Respect Equality Socialism Peace Environment Community Trade Unionism

Meer dan 4000 Palestijnse politieke gevangenen voeren sinds 15 augustus een onbeperkte hongerstaking. Ze protesteren tegen de onmenselijke gevangenisvoorwaarden, de slechte behandeling, de foltering. 362 jongeren en 82 vrouwelijke gevangenen nemen deel aan deze staking. Families van de gevangenen organiseren de solidariteit en in heel Palestina vinden steunbetogingen plaats. DOOR CHRIS DEN HOND

Hongerstaking: Steun aan de Palestijnse gevangenen

MOORDDADIGE REPLIEK

De Israëlische minister van binnenlandse veiligheid, Mr. Hanegbi, verklaarde dat "ze wat hem betreft mogen omkomen van honger" (1). Op dit moment bevinden zich 8000 Palestijnse gevangenen in Israëlische gevangenis. Velen onder hen zijn "administratief opgesloten", dat wil zeggen zonder mogelijkheid tot beroep, soms meerdere jaren, zonder proces, zonder inbeschuldigingstelling en zonder advocaat. Het Israëlische Hooggerechtshof geeft regelmatig de geheime dienst Shin-Beth de toestemming om "gematigde fysieke druk" te gebruiken op de gevangenen! Foltering met andere woorden. Sommige jongeren kregen 10 jaar opsluiting omdat ze met stenen gooiden naar de zionistische bezetter. Vele familieleden hebben geen bezoeksrecht.

De voornaamste eisen van de gevangenen zijn:

1. dat de gevangenisbewakers ophouden de gevangenen af te slaan, traangas af te schieten in de cel en de cellen binnen te vallen met wapens;
2. dat het naakt fouilleren ophoudt telkens de gevangene in of uit de cel gaat;
3. dat een einde wordt gemaakt aan het isolement dat soms maanden, zelfs jaren kan duren;
4. dat er een einde komt aan de confiscatie van geld en aan het verbod op bezoek;
5. dat alle gevangenen bezoek kunnen ontvangen van hun familie, meer dan één bezoeker om de twee weken;
6. dat de gevangenen niet meer worden gescheiden van hun bezoekers door een glasraam of een ijzeren rek dat communicatie praktisch onmogelijk maakt;

7. dat politieke gevangenen gescheiden worden van gevangenen van gemeen recht.

De maatregelen die de Israëlische gevangenisautoriteiten nemen zijn verschillend van vroegere maatregelen in geval van hongerstaking. De gevangenisbewakers organiseerden een barbecue voor de celdeuren en alles werd afgenomen van de gevangenen, behalve water. Ze hebben ook het zout aangeslagen, wat een versnelde uitdroging van het lichaam met zich meebrengt. De Israëli's oefenen zeer sterke druk uit om de gevangenen te demoraliseren en de hongerstaking te breken. Marwan Barghouti bijvoorbeeld, alom erkend als de leider van de tweede Intifada, is overgebracht van een individuele cel naar een andere cel waar zich joodse extremistische gevangenen bevinden. Bij zijn aankomst riepen ze: "Dood aan Marwan, dood aan de Arabieren".

De eisen van de hongerstakers verdienen al onze steun. De hongerstaking is trouwens sterk geïnspireerd door de hongerstaking van de Noordierse gevangenen in 1981 die leidde tot de dood van 10 Ierse gevangenen, waaronder Bobby Sands,

maar die evenzeer leidde tot een politieke nederlaag van de Britse regering Thatcher. Wij eisen van de Belgische regering en van de Europese Unie:

- geen vertegenwoordigers te ontmoeten van de moorddadige Israëlische regering en de Israëlische ambassadeur terug te sturen;
- het associatieverdrag tussen de Europese Unie en Israël op te schorten, dus de invoer van Israëlische producten te taxeren en de producten uit illegale joodse nederzettingen te verbieden (niet de USA, maar de Europese Unie is de eerste handelspartner van Israël, dus een dergelijke maatregel is wel degelijk van invloed);
- elke inter-universitaire samenwerking stop te zetten (deze samenwerking verhuult dikwijls militair wetenschappelijk onderzoek);
- Israël uit te sluiten uit de Europese voetbalcompetitie.

Acties en activiteiten vinden plaats in een breed front. Voor meer informatie, telefoneer naar: 0476560740 (Chris DH) of naar 03/2251000 (Brigitte Herremans voor Broederlijk Delen en het Actieplatform Palestina).■

(1) Minister Hanegbi is berucht geworden na de publicatie van foto's waarop hij met zijn medestudenten Arabische studenten achtervolgt met fietskettingen. Zijn moeder, Geula Cohen, werd gevangengenomen door de Britten in de jaren 30 als militante van de joodse terroristische groep Stern. We vragen ons af hoe zoon Hanegbi zou gereageerd hebben als de Britse politiechef had verklaard dat zijn moeder voor zijn part had kunnen omkomen van honger in de gevangenis (bron: Gush Shalom, 21/08/04).

Vladimir Poetin gaat weer de Sovjettoer op. Hij tracht, met de aanpak van oliereus Joekos als test, de economie weer in handen van de staat te brengen. De geheime dienst FSB lijkt als twee druppels water op de KGB uit de Sovjettijd. Dat is althans de indruk die tal van westerse media wekken. Zowel de Wereldbank als mensenrechtenorganisaties drukken hun bezorgdheid uit over de evolutie in Moskou. Maar loopt het inderdaad zo een vaart? Is Poetin dan een erfgenaam van Stalin? DOOR FREDDY DE PAUW

Poetin is Stalin niet

Poetin heeft de schijn tegen. Hij komt uit de KGB en onder zijn bewind maken officieren van de 'veiligheidsdiensten' meer en meer de dienst uit in de staatsadministratie, de leiding van staatsbedrijven en in kapitalistische ondernemingen. Met voorop chefs en oudgedienden van de FSB die Poetin zelf een tijdlang leidde en die voor hem de springplank was naar de post van premier en later president. Met de zegen van Boris Jeltsin die hem daarmee dankte voor bewezen diensten (o.m. het toedekken van corruptieschandalen). Poetin voert inderdaad een steeds

autoritairder beleid. Via bevriende zakenlieden staan de media, op enkele zeldzame uitzonderingen na, volledig tot zijn dienst. Hij onderwierp met dreigementen en gunsten de lokale en regionale overheden, en om zeker te zijn plaatste hij zeven supergouverneurs aan het hoofd van evenveel superregio's.

AFSPRAKEN

De oligarchen hoeven zich in die context alleen maar te houden aan de afspraken die Poetin vier jaar eerder met hen maakte. Betaal uw toch al niet zo hoge belastingen, versluis niet al uw winsten naar fiscale paradijzen, berg alle mogelijke nationale politieke aspiraties op en stel uw media ter beschikking van de politieke machthebbers. In ruil raakt de staat

niet aan de enorme rijkdommen die de oligarchen op volkomen onwettige wijze hebben verworven (daaronder nogal wat oliemaatschappijen) en zorgt die staat voor sociale vrede. De opbrengst van de belastingen moet onder meer dienen om een repressie-apparaat uit te bouwen.

Michail Chodorkovsky is een oligarch die zich niet aan de afspraken hield. Zijn oliefirma Joekos betaalde veel te weinig belastingen, wat op zichzelf niet zo erg is, maar hij koesterde vooral openlijk politieke ambities. Hij hoopte bij de parlementsverkiezingen van eind vorig jaar via diverse partijen - hij was onder meer de grote geldschietster van twee rechtse partijen - een groot Joekos-blok te vormen in de Doema. Daar tegenover staan de talrijke oligarchen die zich wel aan de afspraken houden. Een modelvoorbeeld is Vladimir Potanin die een enorm imperium uitbouwde maar keurig wat belasting betaalt, zijn talrijke media afstemt op de wensen van het Kremlin en geen grote politieke ambities heeft. Verscheidene van die oligarchen zijn wel zo voorzichtig om veel rijkdommen in het buitenland te beleggen of zich desnoods zelf in het buitenland te vestigen. Roman Abramovitsj, een van de allerrijkste oligarchen, woont in Londen en is eigenaar van de voetbalclub Chelsea, anderen kopen volop vastgoed, sportclubs en ondernemingen. Die oligarchen sluiten niet uit dat ooit een nieuwkomer verkiezingen wint met een zeer populair programma-punt, namelijk het terugdraaien van de plunderingen van de jaren 1990, het ongedaan maken van de nep-privatiseringen. Want met zijn campagne tegen enkele oligarchen versterkt Poetin hoe dan ook sterk zijn populariteit, de overgrote meerderheid van de inwoners van de Russische Federatie vinden die oligarchen grootschalige plunders.

HERVERDELERS

Met zijn campagne tegen Chodorkovsky en zijn omgeving, maakt Poetin alle anderen duidelijk wat de limieten zijn. Maar er is meer dan dat, het gaat ook om de gedeeltelijke herverdeling van de buit die al binnen is en om de verdeling van wat nog te privatiseren valt. Daaronder nog wat olie- en aardgasbelangen, de elektriciteitssector en de transportsector. Daarvoor zijn nieuwe gegadigden opgedoken, voorop de chefs van de repressiediensten, de FSB, speciale leger- en politie-eenheden. Dit is een belangrijke groep die onder Poetin opgang maakte en die niet tegen de plunders is, maar er deel van wil uitmaken. Voor hen is Joekos een mogelijke prooi. Een van de genoemde gegadigden is Gennady Timsjenko, een persoonlijke vriend van Poetin. Timsjenko organiseert de zeer winstgevende 'trading' in olieproducten vanuit ...Genève.

Zijn naam dook op in de Russische editie van het Amerikaanse zakenblad Forbes waarvan de uitgever, Paul Klebnikov, in juli werd vermoord. "Omdat hij Timsjenko's naam publiceerde", vermoeden sommige Russen. De weduwe vermoedt dan weer dan hij vermoord is omdat hij een nummer voorbereidde over de wilde bouwspeculatie in Moskou onder impuls van burgemeester Joeri Loezjkov en diens echtgenote die er zelf schatrijk mee worden. Verscheidene recente branden in historische panden (zoals de Manège aan het Rode Plein) worden toegeschreven aan die speculanten. Diezelfde milieus bereiden ook hun slag voor in andere sectoren zoals elektriciteit en vervoer. Maar olie en aardgas blijven hoe dan ook een centrale strategische plaats innemen; Poetin wil de Russische energietroeven ook in de diplomatie,

in het internationale machtsspel, uitspelen. Chodorkovsky beging niet alleen de fout politieke ambities te koesteren, hij voerde ook een actieve eigen diplomatie naar Washington toe. Chodorkovsky haalde zich de toorn van het Kremlin over het hoofd door Washington op eigen initiatief een strategische energie-samenwerking aan te bieden.

Poetin heeft niets tegen een dergelijke samenwerking. Hij wil die echter zelf regisseren, de strategische beslissingen over energie moeten in het Kremlin blijven en niet in handen zitten van oligarchen van wie sommigen niets liever zouden doen dan hun imperiums aan buitenlandse oliegroepen verkopen (zo zijn ze meteen beschermd tegen elke mogelijke maatregel om de nep-privatiseringen ongedaan te maken). Poetin heeft ook niets tegen activiteiten van buitenlandse oliemaatschappijen in Rusland - BP, Total, Conoco-Phillips kunnen bijvoorbeeld niet klagen. Maar ze moeten via het Kremlin passeren.

SOCIALE RUST EN AFBRAAK

Russische en buitenlandse kapitalisten kunnen er in ruil wel op aan dat Poetin zorgt voor de handhaving van die voor hen zo gunstige orde. Poetin heeft daarvoor de diverse armen van het repressie-apparaat weer stevig uitgebouwd. Zijn regering doet meer dan dat: alhoewel hij in westerse media vaak wordt afgeschilderd als een telg van het Sovjetsysteem, werkt Poetin volop aan de verdere afbouw ervan. Zo worden allerlei voordelen - gratis openbaar vervoer, goedkope nutsvoorzieningen - voor bijna 20 miljoen burgers, vooral gepensioneerden, dit najaar

afgeschafte. Na de implosie van het Sovjetsysteem waren allerlei voorzieningen die een groot deel van de mensen toch nog enige bestaanszekerheid boden, niet onmiddellijk geliquideerd. Maar in wat ze in Moskou een modern kapitalisme vinden, is daar geen plaats voor. Het zijn nu kapitalistische firma's als Joekos die vakantiecampen en sportclubs organiseren. De Internationale en het lied van de Komsomol maakten plaats voor de hymne van het bedrijf.

Het grote drama is dat de weerstand tegen die afbraak bijzonder zwak is. De verontwaardiging is wel groot, de oligarchen worden gehaat. Maar het ontbreekt aan onafhankelijke organisaties om het verzet, buiten lokale protesten om, te organiseren. De erfenis van het stalinisme, bestaande uit de atomisering van een samenleving die eerder al zo lang onder het tsarisme had geleden, laat zich nog stevig voelen. De communistische partij, CPRF, is de enige massa-organisatie die enigszins los staat van het Kremlin. Maar haar leiding is er vooral op uit toch aan de macht te kunnen deelnemen, al ware het maar lokaal of regionaal, en laat zich met plezier vanuit het Kremlin 'manipuleren'. De meeste vakbonden zijn ook in handen van bureaucraten die vooral goed willen staan met om het even wie de macht heeft in Moskou. De herleving van de klassenstrijd riskeert van lange duur te zijn. ■

In Memoriam Pierre Le Grève (1916-2004), voormalig trotskistisch parlementslid

Pierre Le Grève stierf op één augustus in Brussel, op 88-jarige leeftijd. Zijn hele leven was hij het typevoorbeeld van een marxistisch militant met een grote inzet. Tijdens de oorlog bleef hij clandestien actief het blad '*Contre le courant*' verspreiden, ondanks de druk van de stalinisten. Na de oorlog werd Pierre lid van het politiek bureau van de nieuw gevormde Internationalistische Communistische Partij, de Belgische afdeling van de IVde Internationale. Hij zou er gedurende 30 jaar actief blijven.

Als lid van de Vereniging van socialistische leraars kon hij in 1955 deze organisatie overtuigen een genereus programma voor 'een eenheidsschool van 12 tot 18 jaar' aan te nemen dat arbeiderskinderen toegang moest verlenen tot een algemene en niet louter professionele vorming. In de onderwijsvakbond was Pierre één van diegenen die tijdens de algemenestaking van '60-'61 in Brussel een leiding die het niet te nauw nam met de democratie, omverwierpen.

Pierre was heel actief in het solidariteitswerk met de antikoloniale bewegingen in Algerije, Congo en Vietnam. Op het nippertje ontsnapte hij aan de dood toen hij een bombrief van de Franse geheime diensten, die zijn steunactiviteiten voor de Algerijnse militanten wilden belem-

meren, niet opende. Op 12 maart 1962 organiseerde Pierre een meeting in Brussel met Jean-Paul Sartre, tegen de oorlog in Algerije. Het werd een enorm succes. Pierre was ook één van de stichters van het 'Vietnamcomité' dat massale betogingen organiseerde. Ook voerde hij met succes campagne om de uitzetting van de anarchist Abarca naar het Spanje van Franco te verhinderen.

Binnen de PS was hij in december 1956 aan de zijde van Ernest Mandel één van de stichters van het weekblad '*La Gauche*' dat poogde de linkerzijde binnen de partij te hergroeperen. Maar in december 1964 sloot het congres van de BSP de redacteurs van dit blad uit. De socialistische linkerzijde slaagde er vervolgens in de '*Parti wallon des travailleurs*' op te richten in Wallonië en '*l'Union de la Gauche socialiste*' in Brussel. Daar werd Pierre in 1965 verkozen als volksvertegenwoordiger via een alliantie van de UGS en de PC. In het parlement kwam hij op voor de rechten van immigranten, van de stakende Limburgse mijnwerkers, tegen de staatsgreep van de Griekse kolonels en tegen de vestiging van de NAVO in België. Midden de jaren '70 zette hij een punt achter zijn militante activiteit binnen de Belgische trotskistische organisatie, hoewel hij zijn overtuigingen trouw bleef. Zijn gezondheidstoestand verhinderde hem nog actief te zijn de laatste tijd, maar in het besluit van zijn boek '*Souvenirs d'un marxisme antistalinien*' bevestigt hij: "Al lange tijd ben ik marxist, ik blijf het. Ik ben communist, ik blijf het. Ik ben trotskist, ik blijf het". We hebben een dierbare kameraad verloren. We zullen Pierre Le Grève, een voorbeeld voor elke revolutionair-marxistische militant, niet vergeten.

GEORGES DOBBELEER

Bef eens een boek!

Deze zomer een paar weken doorgebracht in de Dordogne, op een camping in de buurt van Uzerche. Geloof het of niet (wie gelooft er nu nog?), maar ik heb daar de innerlijke mens versterkt. Onder het motto 'Een gezonde mens in een gezond lichaam' hebben Sarah en ik daar twee fietsen gehuurd, waarmee we een actieradius van ongeveer twintig kilometer onveilig gemaakt hebben. De eerste dagen voelde ik mij als een overlevende uit de Eerste Wereldoorlog. Het uren doorbrengen op een luchtmatras, de Franse solidariteit en een fles pastis hebben dat gevoel verdreven naar de door de melkweg verlichte zwarte nachten.

Franse solidariteit dat is in een restaurant gaan tafelen (we behoren nu eenmaal tot Bourgondisch Links) en na de keukenservice twee fietsen op het dak van de auto binden om even later naast de tent afgezet te worden. Ik hou van Frankrijk, zijn volk en zijn lijders.

Tijdens de schaarse momenten waarop mijn hersenpan het zich wou getroosten om met letters bezig te zijn heb ik de memoires van Johan Anthierens gelezen. Ik heb dat altijd een prachtmens gevonden. Een lastig man voor zijn omgeving allicht, maar dat bevestigt dat het niet altijd zoouoooooooooooo makkelijk is om op alle vlakken goed te zijn. De taal van Anthierens brengt me bij (k)wijlen zo tot oor-gasmes dat ik de inkt als het ware uit het boek zou likken. Onder het motto van onze nieuwe actie: bef eens een boek!

En wat een rebel! Wat een diep ingebakken verontwaardiging huisde er in die man. Verontwaardiging tegenover de hypocrisie, de middelmatigheid, de grijsheid van dit Vlaanderen. Tegenover het gekonkel in de politiek, de machtsvorming in de media. De domheid rondom.

Verontwaardiging dient heruitgevonden te worden, samen met de rebellen. Rebel is een mooi woord. Te mooi om toebedeeld te worden aan Afghaanse Talibanstrijders. Toen die nog tegen de Russen vochten kregen ze die naam. Soms heet men dit soort mensen ook vrijheidsstrijders in de media, vooral als ze tegen linkse regimes vochten. In andere gevallen zijn het terroristen of opstandelingen.

De rebel dient ook opnieuw uitgevonden te worden. We zijn met zijn allen te braaf. We hebben het haar op onze tanden verloren en zijn met de linkse beweging terecht gekomen in een soort van identiteitscrisis waarbij we het heil verwachten van de tegenstander. Lobbywerk heet dit. We lopen de actualiteit achterna in plaats van ze te beïnvloeden. We durven niet meer kassant zijn en de Vlaamse beleefdheid heeft ons vocabularium vervuild. Sommigen combineren dit dan nog met een slaafse volgzzaamheid tegenover onze voorvaderen. Ik heb altijd een hekel gehad aan mensen die de citaten van Marx opdreunen als was het een catechismus. Rebellen aller landen, sta op, neem uw bed op en wandel!

Maar, beste lezers, niet alles is verloren! Deze week hoorde ik bijzonder nieuws op de radio. Een Duits onderzoek wees uit dat aanhangers van een linkse politieke overtuiging dubbel zoveel tijd het 'slachtoffer' zijn van een orgasme dan mensen uit het centrum en die ter rechterzijde. Een logische zaak: het centrum is grijs, rechts is zelfs op zijn zaad gierig en extreem-rechts vrijt alleen om zich voort te planten.

Meteen zoemden enige Freudiaanse gedachten door mijn linker hersenhelft: Daaaaaaaaaaaaaaaaarom behoren wij tot radikaal links. Niks méér, niks minder! ■

FILIP DE BODT

inhoud

ALTERNATIEVEN	2
Portugal: succesvolle campagne voor het recht op abortus	
VERKIEZINGEN	4
Doorbrek het neoliberaal cordon! Het mijnenveld van Yves Leterme	
Europees links na 13 juni	
WERK	8
40, 42, 50, 62 uren?	
NEOLIBERALISME	10
Een verschil van mentaliteit?	
COLUMN	12
Pasolini over de hedonistische consumptiemaatschappij	
INTERVIEW	14
Eric Corijn	
BOEKEN	18
Populisme	
LINKS IN EUROPA	20
Respect dwingt het af...	
INTERNATIONAAL	21
Steun aan de Palestijnse gevangenen	
RUSLAND	22
Poetin is Stalin niet	
COLUMN	24

www.sap-pos.org

Rood eet niet uit de hand van de bedrijven of de overheid. Rood leeft van abonnementsgelden, militante verkoop en giften. Steun ons blad via de rekening Avanti : 001-4012225-90